

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011 – 2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Markéta Jirouchová

Proč chodí mladí lidé v ČR volit a proč ne?

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jaroslav Huk, CSc

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2011 – 2014

BACHELOR THESIS

Markéta Jirouchová

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Markéta Jirouchová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu mé bakalářské práce, profesoru RNDr. Jaroslavu Hukovi, CSc., za jeho přátelský přístup, ochotu, pomoc a především trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji za jeho cenné rady a připomínky.

Chtěla bych také poděkovat všem respondentům za jejich ochotu a pomoc při zpracování hloubkových rozhovorů.

Anotace

Teoretická část bakalářské práce se zabývá historií voleb a politických událostí. Práce je zaměřena na volby samotné a na volební účast. Popisuje průběh a rozebírá výsledky jednotlivých voleb. Praktická část má prostřednictvím hloubkových rozhovorů odpovídat na otázky, které se týkají volební účasti mladých lidí, jejich angažovanosti a zájmu o politiku.

Klíčová slova

Angažovanost, mladí lidé, motivace, politické strany, politický zájem, rozhovory, volby, volební účast

Annotation

The theoretical part of the thesis deals with the history of elections and political events. The work is focused on the election itself, and on electoral participation. It describes the progress and the results of analyses of elections. The practical part, through in-depth interviews, is responding to the questions concerning the electoral participation of young people, their commitment and interest in politics.

Key word

conversations, elections, electoral participation, engagement, motivation, political interest, political parties, results

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Volební systémy (většinový a poměrný volební systém).....	9
2 Historie voleb a politických událostí	11
2.1 Vliv voleb roku 1946 na pozdější únorové volby z roku 1948	13
2.2 Převratný rok 1989 a jeho význam.....	15
2.3 První svobodné volby.....	16
2.4 Volby do České národní rady 1992.....	18
2.5 Komunální volby 1994.....	19
2.6 První volby do Senátu Parlamentu ČR 1996.....	20
2.7 Předčasné volby 1998	22
2.8 Krajské volby 2000	23
2.9 Parlamentní volby 2002	25
2.10 Volby do Poslanecké sněmovny 2006	26
2.11 Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2010.....	27
2.12 Simulované studentské volby 2010.....	28
2.13 Přímé prezidentské volby 2013	28
3 Angažovanost mladých lidí ve volbách.....	31
3.1 Vzdělání a jeho vliv na volební účast	33
3.2 Věk a jeho vliv na volební účast	35
3.3 Vliv příjmu a socioekonomického statusu na volební účast	36
3.4 Sumarizace: volební účast v ČR	37
PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 Hloubkové rozhovory	39
4.1 Cíle a hypotézy.....	39
4.2 Metodika výzkumu.....	40
4.3 Profil respondentů	40
4.4 Výsledky hloubkových rozhovorů	41
4.5 Diskuse.....	49
ZÁVĚR	52
Seznam použitých zdrojů.....	53
Seznam tabulek a grafů.....	56
Seznam příloh	57

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je „Proč chodí mladí lidé k volbám v ČR a proč ne?“ Hlavním cílem práce je poukázat na malou politickou aktivitu mladých lidí, na nevelký zájem o politické dění a na jejich volební účast. Tato práce je koncipovaná do tří částí (kapitol). V první kapitole se seznámíme s pojmy spjatými s politickým systémem. V druhé kapitole se práce zaměřuje na historický přehled voleb a v třetí kapitole pojednává o voličské angažovanosti mladých lidí.

Tato práce by měla sloužit jako nástroj k porozumění voličské aktivity mladých lidí. Proto se v práci budu zmiňovat o jednotlivých volbách a poukazovat na volební účasti. To by mělo pomoci k utvoření jasné představy o tom, jak se volilo před rokem 1989 a jak se volilo, popřípadě kdo volil, po roce 1989. Základní otázky, které se zaměřují na problematiku volební účasti mladých lidí v České republice, budou kladeny na respondenty v hloubkových rozhovorech v praktické části. Cílem hloubkových rozhovorů bude zjistit, jak motivovat mladé lidi k politickému angažmá, co je od politiky odrazuje, popřípadě kým a čím je (dle názorů respondentů) zapříčiněna postupně klesající volební účast mladých lidí.

V současné době se mladí lidé angažují čím dál tím méně. Příčinami jsou různé faktory, o kterých bude zmínka v hloubkových rozhovorech a na které poukazuji ve třetí části teoretické práce.

Ze seznamu literatury, který je uveden v seznamu použité literatury, jsem nejvíce čerpala z knihy „Kam se ztratili voliči“ (Lukáš Linek), zvláště ve třetí kapitole teoretické části práce, kde se autor zaměřoval na volební účast a na faktory, ovlivňující účast ve volbách mladých lidí od roku 1990–2010. Dále jsem nejvíce čerpala z internetového zdroje ČSÚ (Český statistický úřad), či z www.volby.cz, kde jsem z volebních průzkumů (tabulek) sestavovala grafy, díky kterým se bakalářská práce stává přehlednější. Internetové zdroje mi byly více než přínosem pro mou práci, jelikož jsem měla možnost z archivních záznamů, komentářů a diskuzí nasbírat mnoho poznatků a přejetých názorů o problematice, kterou se v této práci zabývám.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLEBNÍ SYSTÉMY (VĚTŠINOVÝ A POMĚRNÝ VOLEBNÍ SYSTÉM)

Volebními systémy rozumíme způsob, jakým získávají kandidáti své mandáty. Dělíme je na většinový, neboli majoritní systém a poměrný, neboli proporční volební systém.

Ve většinovém volebním systému získává všechny mandáty kandidát/ka s největším počtem hlasů. Pokud se volby konají v jednomandátových obvodech (každý obvod má jednoho zástupce a počet obvodů je tedy stejný jako počet křesel v parlamentu), pak vítězí vždy jeden kandidát. Většinový systém se může uplatňovat v jednokolových volbách nebo dvoukolových volbách. V jednokolových volbách vítězí strana či kandidát s nejvyšším počtem platných hlasů. Tak se volí například u nás do horní komory parlamentu. Mandát získá kandidát, který dosáhne v prvním kole nejméně 50 % hlasů. V případě, že kandidát či strana nedosáhne nadpoloviční většiny, postupují do druhého kola dva kandidáti nebo strany s nejvyšším počtem platných hlasů a teprve v druhém kole se o senátorovi rozhodne.

U poměrného volebního systému je procento platných hlasů rovno procentům reprezentantů. Umožňuje zastoupení i menším stranám v parlamentu. Vláda tak může být nestabilní, jelikož je skládaná z více stran. Vlády mezi dvěma a více strany musí uzavřít tzv. koaliční dohodu. Strany, jež uzavřou koaliční dohodu, podnikají společné politické kroky, avšak každá ze stran, tvořící koalici, sleduje vlastní zájmy; někdy i protichůdné vůči krokům společných zájmů celé koalice. Podmínkou pro vstup do parlamentu je získat více jak 5 % platných hlasů. Volby probíhají v několika volebních obvodech či v celostátním měřítku. *„Počet zvolených stran závisí na počtu volebních obvodů – čím je více volebních obvodů, tím menší počet křesel připadá na každý obvod, tím méně stran může být také zvoleno. Čím je více obvodů – tím více tento systém produkuje efekt systému většinového“.*¹

¹ GYBON. *Volby a volební systémy*. [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: <http://www.gybon.cz/~rusek/zsv/politika5.html>

Další alternativou volebního systému může být systém smíšený, který kombinuje poměrný a většinový volební systém.

2 HISTORIE VOLEB A POLITICKÝCH UDÁLOSTÍ

První volby v Českých zemích se konaly v roce 1848. Díky tehdejšímu absolutismu se volby na několik let vytratily a v 60. letech 19. století byly opět nastoleny. Na počátku mohli volit pouze muži, ženy nikoli. Volební právo měly ženy až od 18. listopadu 1920 (Československo se tak stalo jednou z prvních zemí na světě, která umožnila volební právo i ženám). Ve stejný rok probíhaly volby do Poslanecké sněmovny², kde zvítězila Československá sociálně demokratická strana s dvaceti šesti procenty hlasů³. Tyto volby byly povinné a občané měli právo volit od jednadvaceti let. Volební neúčast byla postihována vězením nebo peněžními sankcemi.

Následovaly Parlamentní volby, které se konaly 15. listopadu 1925. I přes úplné vybudování státu Československa s nově platnými ústavy a zákony, vznikaly jisté nepokoje jak v zemi, tak i v politice. Hlavní spory vedli agráři se sociálními demokraty. Tyto dvě strany měly své dohody, na základě kterých měli agráři i sociální demokraté spolupracovat. Nestalo se tak, nýbrž agrární strana nechtěla podpořit návrhy na změny sociálních demokratů a naopak. I přesto si sociální demokraté přišli na své, tj. prosazení zákona o sociálním pojištění. Měli zájem na tom, aby si na svou stranu získali dělnictvo a posílili tak svůj vliv. Samotné volby (kromě sporů mezi stranou agráriků a sociálních demokratů), se nesly v klidném duchu.

Zaznamenala se 90% účast všech, kteří se voleb účastnili. Zvítězila strana agráriků, která disponovala 971 000 hlasy. Na druhém místě se umístila strana Komunistická, která do Poslanecké sněmovny kandidovala poprvé; získala 934 000 hlasů.⁴

Parlamentní volby, které se konaly 27. října 1929, byly přelomové. Nastal útlum hospodářského rozvoje a zemědělství mělo též své problémy, klesaly ceny a následně docházelo ke snižování výroby. Nastalá agrární krize nevzrostla do všech odvětví, avšak zasahovala do oblasti řepné a obilnářství. Dále se bojovalo za pevná agrární cla.

Průmyslu se dařilo lépe oproti hospodářství. I přesto, že pokračoval v pomalejším tempu, měl stálý růst. Vládní republikánská strana (nejsilnější strana)

² ŠUSTROVÁ, P. MLEJNEK, J. *Československé parlamentní volby 1920*. 15.4.2013 [cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/ceskoslovenske-parlamentni-volby-1920/>

³ Příloha A - Přehled umístění jednotlivých stran v Parlamentních volbách

⁴ Bělina, Pavel a kol., *Tabulka Volby do poslanecké sněmovny Republiky československé v letech 1920, 1925, 1929 a 1935*

chtěla využít co nejvíce prostoru do blížících se voleb pro prosazení celní ochrany napříč agrární krize.

Celkově šlo o snahu posílit postavení republikánů ve státě; upevnit stavovskou politiku, tedy vytvořit blok s německou stranou Bund der Landwirte; BdL (Svaz zemědělců).⁵

O obdobná sjednocení se pokoušeli lidovci společně s křesťanskosociální stranou a Hlinkovou slovenskou ľudovou stranou. Z nacionálních důvodů byla spolupráce odmítnuta ze strany Němců. Spolupráce mezi socialistickými stranami byla úspěšnější.

Tabulka 1: Výsledek voleb v roce 1929

Pořadí	Strana	Zisk %
1.	Agrárníci	15,0
2.	Sociální demokracie	13,0
3.	Národní socialisté	10,5
4.	Komunisté	10,2
5.	ČSL	8,4
6.	Německá sociální demokracie	6,9
7.	HSL'S	5,4

Zdroj⁶

Největší změnu lze zaregistrovat v Komunistické straně Československa. V polovině dvacátých let tato strana velmi oslábla a to z důvodů hospodářského rozvoje. „*Hlavním důvodem oslabování pozic komunistů, byla podřízenost strany vůči direktivám přicházejícím z Moskvy a odmítání spolupráce se sociální demokracií, označovanou jako největšího nepřítele proletariátu a sociálfašisty.*“⁷

19. května 1935 se konaly poslední demokratické Parlamentní volby před druhou světovou válkou (1939-1945). Česká republika v té době čelila nejen hospodářské krizi, ale i sociálním problémům společně s problémy národnostními.

⁵ RM. Politika Československých vlád vůči národnostním menšinám 1918 – 1938. [online]. 4.1.2013 [2013-11-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf

⁶ ČALOUD, D., CHYTÍLEK, R. a kol. *Volební systémy*. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-548-6

⁷ SKOUMAL, T. Volby do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění RČS 1929 až 1935 v zábřešském, šumperském a jesenickém p. o. [online]. 19.6.2006 [2013-11-27]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/65094/ff_m/Volby_do_Poslanecke_snemovny_Narodniho_shromazdeni....pdf, s 41

V Parlamentních volbách konané roku 1935 bylo registrováno 14 politických subjektů. Republikánská strana zemědělská se ukázala jako jednou z nejsilnějších stran s celkovým počtem hlasů 14,3 %. Hned za ní se umístila krajně levicová strana Komunistická s 10,3 % hlasů. Na první příčce se umístila strana Sudetoněmecká, která obdržela 15,2 % hlasů. Důvodem proč se na první příčky „vyšplhala“ Sudetoněmecká strana (vezme-li se v úvahu, na jak silné pozici byla strana agrárníků), byla většinová podpora ze strany „německých“ pohraničních okresů. Téměř 63 % voličů hlasovalo právě pro stranu Sudetoněmeckou.

2.1 Vliv voleb roku 1946 na pozdější únorové volby z roku 1948

Po druhé světové válce se v roce 1946 konaly Parlamentní volby, tedy volby do Ústavodárného národního shromáždění⁸ (jednokomorový zákonodárny sbor ČSR). Jednalo se o nejvyšší zastupitelský orgán státní moci. Hlavním cílem bylo ztvárnit novou ústavu, která byla dokončena po únoru 1948 a následně schválena jako *Ústava 9. května*; na jejím základě proběhly volby do Národního shromáždění 30. května 1948.

Během voleb inicioval Edvard Beneš zákaz nejsilnější pravicové strany agrárníků. Do voleb mohli vstoupit pouze členové Národní fronty, u jejichž členů bylo politické přesvědčení převážně levicové. Strana Komunistická vyhrála se 40 % a premiérem se stal Klement Gottwald.

V roce 1947 se měnila politika. Stalin tvrdil, že z osvobozených světů nechce pouze oddané spojence, nýbrž podřízené komunistické satelity. Zároveň odmítal finanční výpomoc od Američanů a to z jediného důvodu, že se nechce dělit o vliv. Do Národní fronty si komunisté nasazovali své donašeče a nezdráhali se ani zastrašování komunistických odpůrců. Komunisté začínali ovládat veškerá důležitá místa a instituce, jako je armáda či policie. Tehdejší prezident Edward Beneš nijak nezasahoval.

V roce 1948 Václav Nosek odvolal osm policejních velitelů. Zdůvodnil to tím, že nejsou dostatečně loajální. 13. února 1948 byli komunisté vládou přehlasováni a Nosek zrušil odvolání policejních velitelů. 20. února 1948 podalo dvanáct nekomunistů na protest demisi. Očekávali, že E. Beneš demise nepřijme, rozpustí vládu a budou tak volby nové. To by bylo pro demokraty velmi přínosné, jelikož tehdejší průzkumy

⁸ Příloha B - Výsledky voleb do Ústavodárného národního shromáždění z 26. května 1946

zaznamenaly propad komunistů. 21. února 1948 proběhly demonstrace, a tak Gottwald navrhl řešení krize a to přijmout demisi ministrů a ustanovit vládu především z komunistů. 23. února 1948 komunisté otevřeně přistoupili k represím, tedy k potlačování. Přibližně deset tisíc studentů se vydalo na hrad podpořit Edvarda Beneše. 24. února 1948 byla komunisty vyhlášena stávka. Té se zúčastnilo kolem dvou a půl milionů lidí. Hlavním cílem bylo zesílit nátlak na Edvarda Beneše a Gottwaldova řešení. Díky nátlaku a zastrašování se stávky zúčastnili i členové Benešovi prezidentské kanceláře. 25. února 1948 Beneš pod nátlakem přijmul demise.

Následující volby do Národního shromáždění proběhly 30. května 1948. Nelze hovořit o volbách demokratických. Volby z roku 1948 neprobíhaly tak, jak je známe dnes; kdy si voliči vybírají z několika řad kandidujících stran. K jednotnému kandidátu nebyla tzv. alternativní politická strana. Občané mohli volit pouze kandidáty Národní fronty, což byl velice omezený kruh lidí, povětšinou sympatizující pouze s Komunistickou stranou Československa. V případě, že volič nesouhlasil či nechtěl podpořit žádného kandidáta z Národní fronty, mohl do urny vhodit bílý lístek, kterým vyjádřil svůj nesouhlas.

Voliči z volebního lístku vyškrtávali jména kandidujících účastníků (povětšinou těch komunistických) a nabyli tak dojmu, že průběh či finálový výsledek změní. Nic se tím ovšem neměnilo. Volební lístky, ač téměř proškrtané v neprospěch Komunistické strany Československé, nabyly platnosti. Šlo o občanskou nevzdělanost v zákoně, který hovořil o tom, že jakékoli „preškrtávání“ nemá žádný význam. Mohlo a nemuselo se tak jednat o trik, kterým si Komunistická strana zaručila úspěch a lze pouze spekulovat o tom, zda by tehdy občané nevhodili do urny spíše bílý lístek; v případě, že by tento zákon znali. Nově přijatý volební zákon zaručoval neměnnost politického systému na dalších čtyřicet let. Jakákoli opozice vůči Komunistické straně Československa byla považována za kriminální činnost a byla trestána. Komunisté tak dokázali přetvořit z parlamentu totalitní režim.

2.2 Přebíratý rok 1989 a jeho význam

Význam roku 1989 se zaryl do paměti národu českého i slovenského. Otázka, která se nabízí, je, čím byl tento rok významný a jaký dopad měly události v tomto roce na Českou republiku.

Za doby Československa je rok 1989 známý jako rok Sametové revoluce. Komunistus byl svržen, což zapříčinilo nastolení nového režimu – demokratický systém (takový, jaký ho známe dnes).

Hlavní a významný podnět, který zapříčinil změnu politiky v socialistických zemích, byl nástup Michaila Gorbačova do čela Komunistické strany Sovětského svazu 11. března 1985. Projev špatné hospodářské politiky měl dopad na nespokojenost obyvatelstva v důsledku méně příznivé životní úrovně obyvatel. Od roku 1968 byl zaznamenán nejnížší přírůstek národního důchodu. Veřejnost navíc byla přesvědčena, že výklad oficiální propagandy ohledně roku 1968 není pravdivý. Proto Gorbačovova návštěva byla pro společnost jistou nadějí, která vzápětí přišla nazmar. Gorbačov se vyjádřil o Československu jako o zemi, která má vysokou životní úroveň a podpořil současné vedení Komunistické strany Československé. Občané se proto neuspokojili s odstoupením Gustava Husáka, na jehož místo byl zvolen Miloš Jakeš (17. prosince 1987). Význam sílil a měl velký vliv i na Chartu 77, která byla dlouhou dobu jedinou opoziční platformou proti komunistickému režimu. S postupem času se objevovaly další opoziční skupiny, které společně organizovaly demonstrace (1988). O rok později (1989) vzrostl počet protestů proti režimu a vzrostla tím i protestní síla.

Pro Českou republiku nejvýznamnějším protestem, či demonstrací, byla demonstrace studentů 17. listopadu 1989. Dnes tento den slavíme jako svátek *Mezinárodní den studentů* a je zaryt do podvědomí všech, jež se demonstrace zúčastnili, ale i ostatních lidí a studentů, kteří se o tomto dnu dozvídali ve školních lavicích 17. listopad je den, který patří mezi nejvýznamnější dny v dějinách České republiky. Zpočátku šlo o nevinnou připomínku z roku 1939, kdy nacisti uzavírali školy. Proto si studenti toto výročí připomínali na Albertově, odkud zamířili na demonstrativní pochod do centra Prahy a nevědomky tak zahájili Sametovou revoluci.

Proti studentům brutálně zakročila policie. To mělo za následek studentskou stávkou, k níž se postupně začali připojovat herci a později i celá veřejnost. V této chvíli se komunistický režim začal pomalu rozpadat a lidé na Václavském náměstí stále

protestovali. Jaroslav Pecháček informoval veřejnost prostřednictvím Svobodné Evropy slovy: „Právě teď před malou chvílí začala další velká manifestace. Václavské náměstí je naprosto zaplněno. Manifestace začala písní Marty Kubišové Modlitba pro Martu a poté se Václav Havel ujal slova.“⁹ Václav Havel ve svém projevu zdůraznil účast studentů, herců a celkově mladých lidí, kteří začali protesty proti komunistickému režimu.

Den po studentské demonstraci 19. listopadu vzniklo politické hnutí Občanské fórum, jehož hlavním představitelem byl Václav Havel. Stal se hlavní a významnou postavou sametové revoluce. Demonstrace se dále šířily a vyvrcholila generální stávkou. Ve chvíli jako tato byla Komunistická strana bezmocná.

Po několika jednáních na začátku prosince roku 1989 byla vytvořena nová vláda, kterou vedl Marián Čalfá. Poprvé od roku 1948 měli většinu ve vládě nekomunisti. Po odstoupení tehdejšího prezidenta Gustava Husáka se prezidentského úřadu ujal Václav Havel, který byl zvolen 29. prosince 1989. Tímto dnem skončily veškeré studentské stávky a nastala další etapa – demokratická éra České republiky.

2.3 První svobodné volby

V červnu 1990 se uskutečnily volby do Federálního shromáždění, České národní rady a Slovenské národní rady. Tyto volby byly z mnoha faktorů mimořádné a to jak pro českou, tak slovenskou historii. Po 44 letech se jednalo o první demokratické volby, ke kterým došlo po pádu komunismu. Nelze ovšem tvrdit, že šlo o standardní volby. V těchto volbách voliči nemohli vybírat mezi stabilními politickými stranami. Volby, o kterých hovoříme, byly jakýmsi referendem, týkajícím se starého režimu. Výsledek voleb ukázal, že absolutní většina voličů nesouhlasí s nedemokratickým režimem. Volby byly ovlivněny politickými výkyvy a změnami z předešlých měsíců. Myslí se tím například konfrontace poslanců Federálního shromáždění o název státu nebo demonstrace slovenských nacionalistů proti prezidentu Václavu Havlovi v Bratislavě.

⁹ SKALICKÝ, J. 17. Listopad 1989 je dnem, který změnil historii. [online]. 17.11.2011 [cit. 2013-12-21]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/17-listopad-1989-je-dnem-ktery-zmenil-historii--977329

V prvních svobodných volbách získalo OF (Občanské fórum) 3 851 172 hlasů; tedy 53,15 %. KSČ získalo 979 996; tedy 13,48 %. KDU, umístěné na třetím místě získalo 629 359 hlasů; tedy 8,69 % a HSD – SMS (Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu) na pozici čtvrtého místa získalo 572 015 hlasů; tedy 7,89 %. Získané hlasy uplatňovaly strany ve Sněmovně lidu.¹⁰

Ve Sněmovně národů získalo OF 3 613 513 hlasů; tedy 50 %. KSČ získalo 997 919; tedy 13,80 %. KDU získalo 633 053 hlasů; tedy 8,75 % a HSD – SMS získalo 658 477; tedy 9,10 %.¹¹

Ve volbách v červnu roku 1990 byl zaznamenán značný propad levicových sil. V české politické sféře zůstala jediná silná levicová strana KSČ a její zisk nemohl významněji ovlivňovat budoucí politické dění. Sociální demokracie (4,11 % hlasů) a ČSSD (2,68 % hlasů) se do parlamentu nedostaly. Levicovou politiku obyvatelstvo do značné míry odmítalo, což bylo pochopitelné s ohledem na ideologickou povahu bývalého režimu. Do parlamentu se probjovali ti levicoví kandidáti, kteří kandidovali na listině OF jako sociální demokraté – ti však byli po volbách z ČSSD vyloučeni.

Vítězství OF v českých zemích dokázalo, že občané odmítají totalitní ideologii předešlého režimu. Avšak primární nositel KSČ(M) mohl dál legitimně působit ve stranickopolitickém spektru. Volby ukázaly spíše postoj občanů k minulému nedemokratickému režimu. Volební výsledky potvrdily, že voliči upřednostňovali národně orientované strany nebo malé strany, a to především ve volbách do národních rad. V roce 1990 nebyl ještě ustálený stranický systém. Politické strany nově vznikaly a snažily se nalézt svá témata a voliče a neměly ustálené sociální základny. V těchto volbách si lidé mohli vybírat mezi nedemokratickým režimem (reprezentant KSČ) a režimem demokratickým (reprezentant OF). Výsledky ukázaly, že veřejnost si nepřeje nedemokratický režim.

¹⁰ DANČÁK, B., HLOUŠEK, V., *Parlamentní volby 2006 a česká politika*, 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007, ISBN 8021041617, s 156

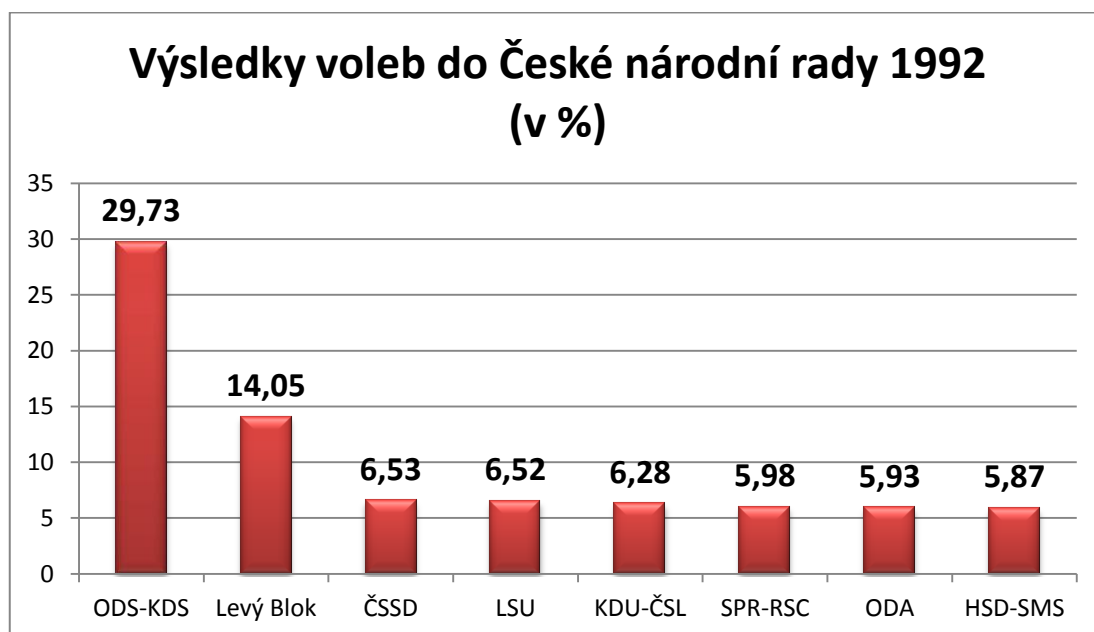
¹¹ DANČÁK, B., HLOUŠEK, V., *Parlamentní volby 2006 a česká politika*, 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007, ISBN 8021041617, s 156

2.4 Volby do České národní rady 1992

Jednalo se o volby do federálního parlamentu a současně i obou národních parlamentů. Volby se konaly pouhé dva roky od prvních demokratických voleb roku 1990. Za tyto poslední dva roky se situace výrazně změnila. Občanské fórum se rozdělilo na Občanskou demokratickou stranu a Občanské hnutí. Svou pozici si držela komunistická strana, ale vzhledem k oslabení Občanského fóra těžily i ty strany, které na počátku 90. let vznikaly, formovaly se a stabilizovaly, například Liberálně sociální unie spojená z Československé strany socialistické, Hnutí zemědělců a nezávislých osobností a ze Zemědělské strany. František Trnka se stal volebním lídrem, který byl také spojován s JZD ve Slušovicích.

Ve Sdružení pro republiku stáli republikáni, kteří představovali extrémní pravici. Zformovala se Občanská demokratická aliance, která se ztotožňovala s myšlenkami Václava Klause a zároveň se snažila působit jako zásadový subjekt. Václav Klaus a jeho ODS si díky obdržným 30 % získal vítězství ve volbách do České národní rady. Ve volbách do Sněmovny lidu Federálního shromáždění získal 34 % hlasů.

Graf 1: Výsledky voleb do České národní rady 1992

Zdroj¹²

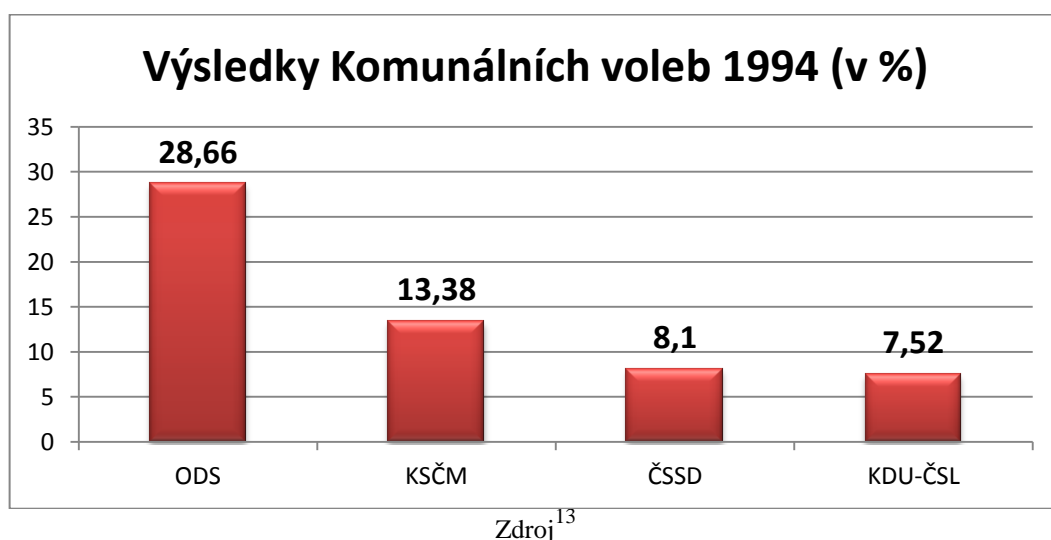
¹² Klíč, Z. Diplomová práce: *Volební podpora českých politických stran od roku 1992*, Brno, 2007

Nejsilnější stranou se stala ODS, která zvítězila téměř ve všech okresech, vyjímaje Blanska, Znojma a moravských okresů, kde byla úspěšnější HSD – SMS. Největší podporu ODS nacházela v Praze a okolí a v jiných velkých městech, např. Hradec Králové, České Budějovice, Liberec, Trutnov, Semily, Frýdek-Místek, Opava, atd.). Nejmenší počet hlasů ODS získala na jižní a střední Moravě s výjimkou Brna. Získala zde nejmenší počet absolutních hlasů. KSČM se stala druhou nejsilnější stranou v České národní radě, ale neztvítězila v žádném okrese. Na druhé straně si stále udržovala nadprůměrný počet hlasů např. v západních Čechách – Tachov, Rakovník, atd.). Nejméně hlasů získala v severovýchodních Čechách a na východní a jihovýchodní Moravě. Na třetím místě se umístila ČSSD. Nejvíce hlasů získala v severozápadních a jižních Čechách, nejnižší podporu získala na území severní Moravy.

2.5 Komunální volby 1994

Komunálními volbami rozumíme volbu zástupců do menších celků územní samosprávy. Zástupci jsou zvoleni do zastupitelstev obcí, měst a městských obvodů. Komunální volby na území České republiky se konají vždy jednou za 4 roky. Nepravidelně se konají jen v případě, že počet členů v zastupitelstvech měst nebo obcí klesne pod určitý počet. Byly to první komunální volby od vyhlášení samostatné České republiky. Následující tabulka zobrazuje zisky jednotlivých politických stran.

Graf 2: Výsledky komunálních voleb v roce 1994

¹³ Klíč, Z. Diplomová práce: *Volební podpora českých politických stran od roku 1992*, Brno, 2007

Ve většině okresů zvítězila ODS, avšak už ne tak markantně jako v roce 1992. Nejvíce hlasů získala strana ODS v Českých Budějovicích, Plzni, Ostravě, Hradci Králové a v Praze. Nejméně hlasů získala v severočeském kraji a na jižní Moravě, kde naopak měla nejvyšší podporu strana KSČM (umístěna na druhém místě, viz Graf 2); podobně jako v roce 1992. Nízkou podporu nasbírala strana KSČM v Praze a jejím okolí (Kutná Hora, Benešov), jižních Čechách, západních Čechách a v severovýchodních Čechách. ČSSD, kterou podporovali voliči především v severozápadních Čechách a na severní Moravě, se stejně jako v roce 1992 umístila na třetím místě. Nejnižší úspěch zaznamenala strana v okolí Prahy a na jižní Moravě¹⁴.

2.6 První volby do Senátu Parlamentu ČR 1996

V roce 1996 proběhly první volby do českého Senátu. Existence Senátu byla zakotvena v Ústavě ČR čtyři roky. Poté volby probíhaly i do druhé komory českého parlamentu. Část veřejnosti i politické elity zpochybňovaly potřebnost Senátu. Probíhaly veřejné diskuze, které ovlivňovaly veřejné mínění. Senát se tak nacházel v těžké situaci ještě před jejím vznikem.

Volby v roce 1996 se konaly v celé České republice, nevyjímaje všechny volební obvody, a to v jediném stanoveném termínu. Od voleb roku 1996 až dodnes je třetina senátorů obměňována každé dva roky.

Jednalo se o jediné volby, které probíhaly odděleně od voleb do obecních nebo krajských zastupitelstev.

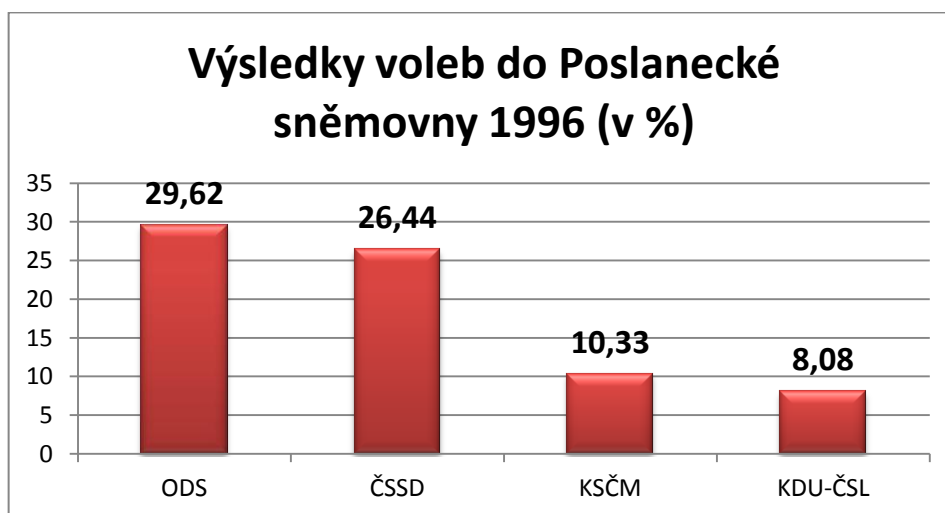
Voliči se ocitli v mimořádné situaci, jelikož neměli jasnou představu o tom, jak bude Senát pracovat a co od něj mají očekávat. Proto hlavní příčinou neúčasti u voleb do Senátu byla nízká informovanost o Senátu. Další faktor, ovlivňující značnou část voličů, jež se k volbám nedostavily, byl nesouhlas s existencí horní komory Parlamentu.

Z analýz se dalo usuzovat, že voliči ODS byli nejvíce připraveni jít volit. Z prvního kola voleb odešla ODS jako vítěz s 95 % hlasy volebních obvodů. Druhé kolo nebylo pro ODS tolik příznivé a skončila s necelými 40 % senátorů. Dále se

¹⁴ Příloha C - Vítězné strany komunálních voleb 1994, podle okresů

prokázalo, že voliči v určité míře při těchto volbách zaujali stejný postoj a chování jako při volbách do Poslanecké sněmovny. Tyto volby procházely tzv. testem, který měl vyhodnotit nové způsoby voleb do parlamentní komory. Rozdíl mezi volbami do Poslanecké sněmovny a volbami do horní parlamentní komory (Senát), byl nízký zájem voličů o volby (do Senátu).

Graf 3: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 1996

Zdroj:¹⁵

Opět lze upozornit, ve výše uvedeném grafu 3, že ODS si držela první místo, stejně jako v komunálních volbách z roku 1994. Úspěchem tohoto roku byl nárůst podpory ČSSD, která se v komunálních volbách z roku 1994 musela smířit s pouhými 8,1 % hlas. Nastala situace, kdy ODS, KDU-ČSL a ODA¹⁶ měly sestavit koalici, která nemohla být sestavena jako stabilní většinová vláda, jelikož v Parlamentu většinu ztratily.

Byla vytvořena menšinová vláda, tedy koalice pravicových stran, ale vnitřně nebyla pospolitá. Tento politický boj se pohyboval ve dvou rovinách: za prvé spory mezi levicí a pravicí, za druhé spory uvnitř pravice.

¹⁵ ČESKÉNOVINY.CZ. *Volby 1920 – 1935*. [online] 15.5.2002 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: <http://m.ceskenoviny.cz/archiv/zpravy/volby-1920-1935/14778>

¹⁶ Jedná se o stranu Občanská demokratická aliance, která v České republice fungovala v letech 1990 – 2007. ODA byla stranou výrazně pravicovou. V roce 1997 byla součástí jedné z mnoha afér, která se týkala sponzorských darů. ODA měla blízko ke svému zániku. Ztratila tím důvěru a především značnou část voličů. Podpora hlasů klesla na jedno procento. Následkem toho bylo, že v předčasných volbách roku 1998 ODA nekandidovala.

2.7 Předčasné volby 1998

V průběhu roku 1997 narůstaly ekonomické potíže, které se snažily vládní strany řešit. Společné názory na řešení ekonomických problémů jen těžko nacházely. Na povrch vyplouval velký počet podvodů, tunelování bank a peněžních fondů. Vyskytly se první aféry, mající souvislost s financováním politických stran. Nejrůznorodější výzkumy prokazovaly značnou nespokojenost obyvatel s ekonomikou, sociální institucí a politickou atmosférou. To vše se odráželo na tom, koho budou lidé volit. Průzkumy kladly otázky typu „*V případě konání voleb během následujících dní, byste zvolila jakou stranu?*“ a dokazovaly, že eventuálních občanů, volících ČSSD, narůstalo; kdežto ODS opačným způsobem o své voliče přicházela. Rozpad koalice zapříčinila aféra, týkající se financování ODS. Na podzim o rok později v roce 1997 došlo k rozčlenění ODS. Na základě rozštěpení ODS vznikla *Unie Svobody*¹⁷.

Po hospodářské krizi a pádu vlády Václava Klause (následek korupčních skandálů) se konaly předčasné volby v roce 1998, které bez mála hlasů vyhrála pravice. ČSSD vyhrála pod vedením Miloše Zemana s 32,3 % hlasy. Když srovnáme předchozí výsledky ČSSD ve volbách minulých, zjistíme, že si strana polepšila o téměř 6 % hlasů. ODS překvapivě vzrostla na 27,7 % a dostala se na druhé místo. Oproti roku 1996 ODS ztratila pouhé dva procentní body. ODS (Václav Klaus) a ČSSD (Miloš Zeman) uzavřely *opoziční smlouvu*¹⁸.

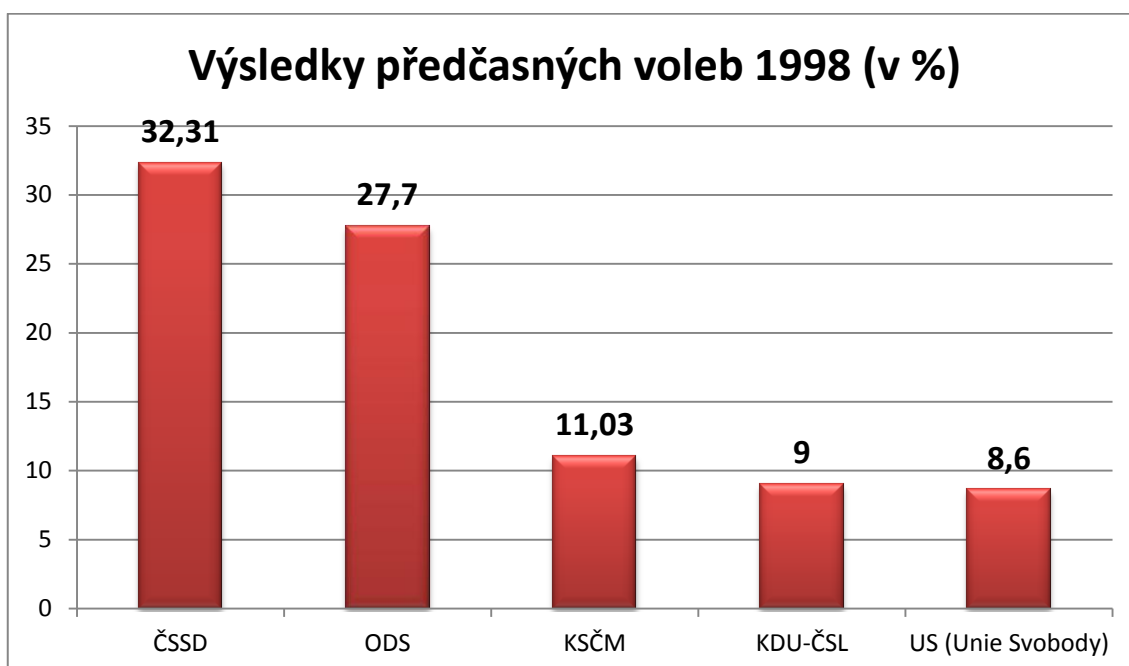
Třetí místo zaujala strana KSČM, která si svou přízeň držela stále v tradičních oblastech západních a severozápadních Čech a jižní Moravy.

KDU-ČSL, která se umístila na čtvrtém místě, získala největší podporu voličů v oblastech jižní Moravy a východní Moravy. Slabou podporu získala v severozápadních, severních a západních Čechách.

¹⁷ Unie svobody je liberální pravicovou stranou, působící v letech 1997–2010.

¹⁸ Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice, což je veřejný písemný dokument z 9. 6. 1998. Byla ztvrzena patnácti podpisy představitelů stran ODS a ČSSD a neměla žádné časové omezení.

Graf 4: Výsledky předčasných voleb 1998

Zdroj¹⁹

Naopak v komunálních volbách, které se konaly téhož roku, tedy v roce 1998, zvítězila strana ODS s 22,14 % hlasů, kdežto ČSSD získala pouze 16,73 % hlasů (oproti volbám parlamentním roku 1998). KSČM umístěná na třetím místě si v komunálních volbách polepšila o necelé čtyři procenta a získala 14 % hlasů. KDU-ČSL s 11,17 % hlasů se posunula na páté místo; těsně za Sdružení nezávislých kandidátů s 13,16 % hlasů.

2.8 Krajské volby 2000

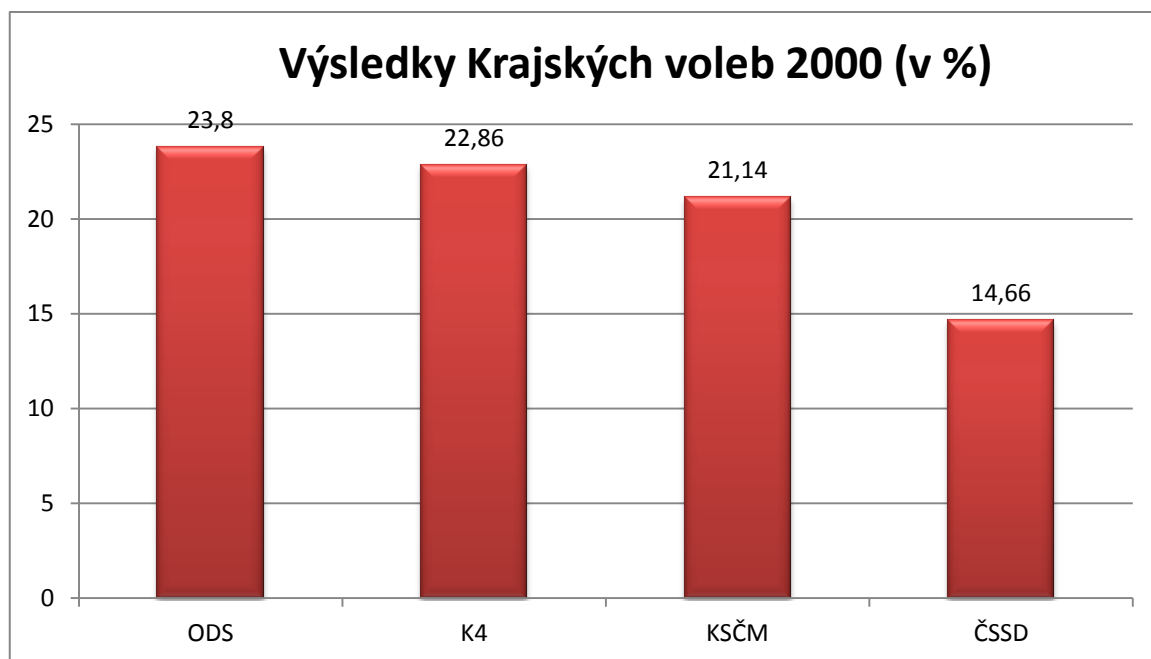
Jednalo se o první historické volby do krajských zastupitelstev. Volby proběhly 12. listopadu 2000 ve všech krajích na území České republiky kromě Prahy, jejíž členové jsou voleni ve volbách do obecního zastupitelstva.

Výsledky těchto voleb přinesly vítězství na straně ODS, která získala 23,8 % hlasů. Nejsilnější podporu ODS získala v okresech Mladá Boleslav, Mělník, Kladno a v dalších. Dále se o vítězství ODS zasloužily východní, severní a severovýchodní

¹⁹ VOLBY.CZ. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR konané ve dnech 19. – 20. 6. 1998. [online]. [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps1998/u4>

Čechy. Na druhém místě s 22,86 % hlasů se umístila 4K²⁰. Třetí místo obsadila strana KSČM s 21,14 % hlasů. Největší počet hlasů získala KSČM tradičně v severozápadních, severních a západních Čechách.

Graf 5: Výsledky krajských voleb z roku 2000

Zdroj:²¹

Zajímavostí v těchto volbách byla velmi nízká účast. Přes jednu třetinu lidí nešlo volit vůbec. Spousta voličů vhažovala prázdné nebo zpřetrhané listy. Účast u voleb se pohybovala pouze kolem 34 %.

V tentýž rok se konaly Senátní volby, vyhlášené tehdejším prezidentem Václavem Havlem. Stanovil datum konání na 12. listopadu 2000.

Jasným vítězem se stala čtyřkoalice (K4), která měla na svém kontě 63 % hlasů. ODS, která se umístila na druhém místě, si připsala 29 % hlasů. ČSSD a NK měly po 4 %, a dělily se tak o poslední místo.

²⁰ Čtyřkoalice, která vznikla 1. září 1998. Byla ustanovena za účelem znemožnit ODS a ČSSD uplatňování názoru, co se týče změn volebního zákona na celostátní úrovni. Členy K4 se staly KDU-ČSL, US, ODA a DEU (Demokratická unie).

²¹ Autorka na základě údajů, které poskytuje ČSÚ

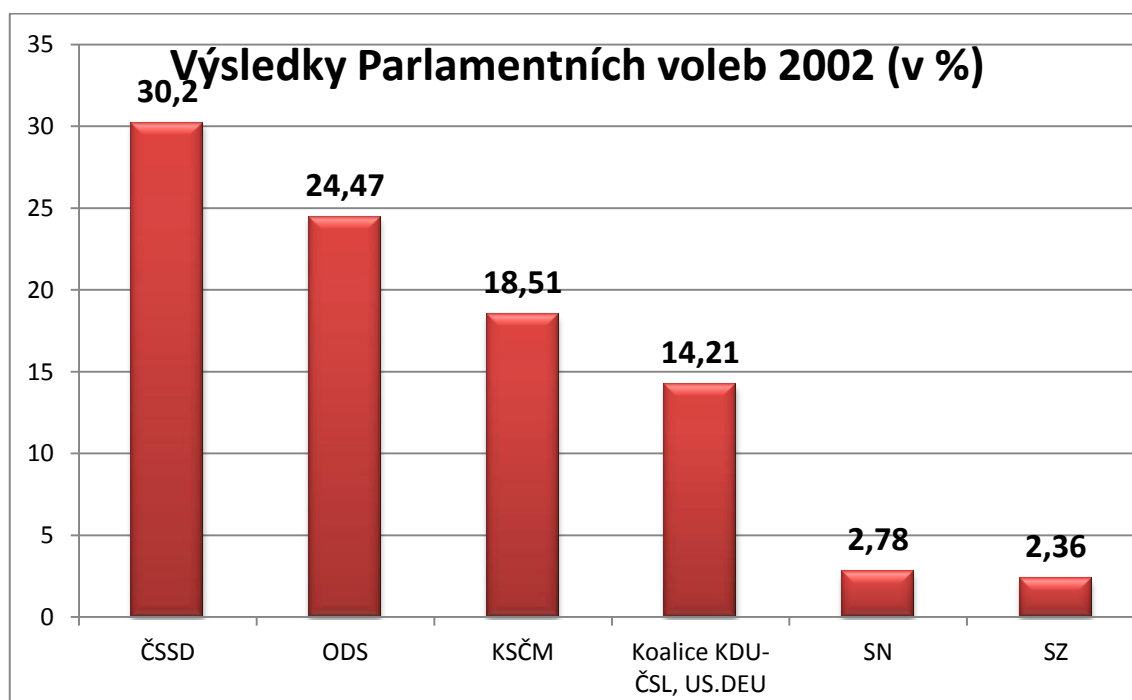
2.9 Parlamentní volby 2002

14. a 15. června 2002 se konaly Parlamentní volby. O místo v Poslanecké sněmovně se ucházelo 29 kandidátních listin hnutí a stran.

Vítěznou stranou se stala strana ČSSD s 30,20 % hlasů. V čele ČSSD stál Vladimír Špidla. Společně s KDU-ČSL a US-DEU sestavili vládu. Druhé místo obsadila ODS s 24,47 % hlasů. Ta si od minulých krajských voleb z roku 2000 polepšila o necelé procento, avšak s přihlédnutím na volební účast (58 %), jí to vítězství nezaručilo.

S 18,51 % hlasů se KSČM umístila na třetím místě. Čtvrté místo obsadila Koalice KDU-ČSL, US-DEU. Na posledních místech se umístily strany, mající přes dvě procenta²² – SN (Strana nezávislých), SZ (Strana zelených).

Graf 6: Výsledky Parlamentních voleb 2002

Zdroj:²³

²² Strany mohly získat státní příspěvek v případě, že získaly více jak 1,5 % hlasů.

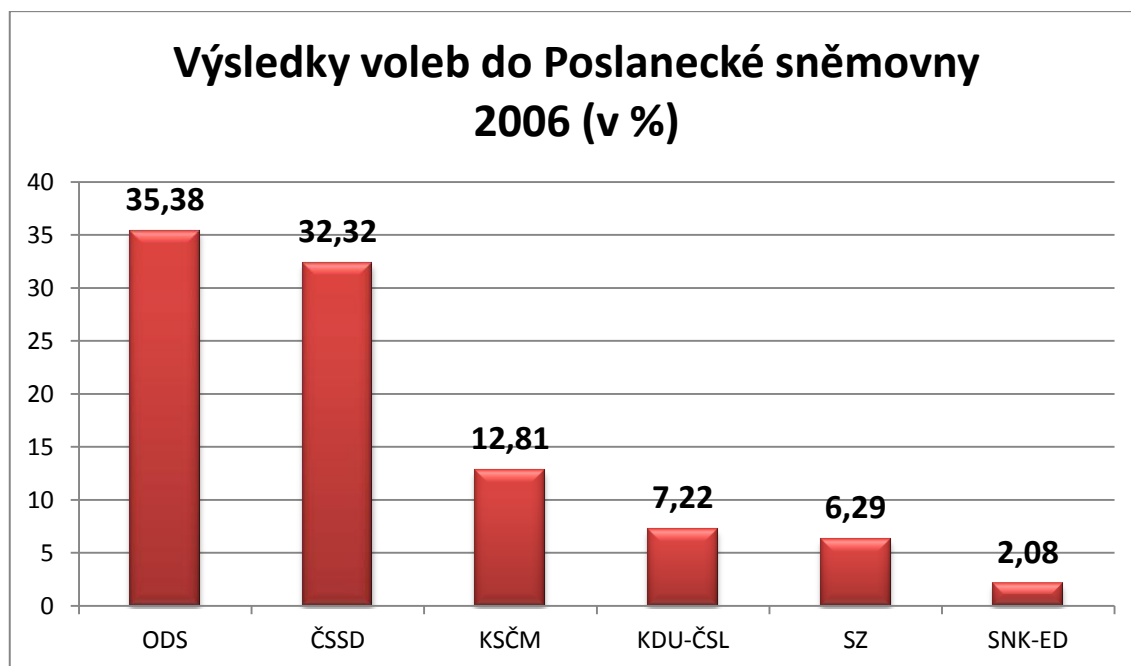
²³ Autorka na základě údajů, které poskytuje ČSÚ

2.10 Volby do Poslanecké sněmovny 2006

Parlamentní volby, tedy volby do Poslanecké sněmovny, se uskutečnily v pátek 2. června a 3. června v sobotu. Kromě tradičních stran se poprvé do sněmovny dostala i Strana zelených, která si získala velký počet příznivců mladých lidí. Strana US-DEU naopak propadla. Bloky působící proti sobě ve sněmovně – ČSSD, KSČM vs. ODS, KDU–ČSL, SZ získaly přesně po 100 poslancích. Následující období doprovázela vládní krize. Vyjednávání, která nikam nevedla, přetrvávala do ledna 2007.

Volební účast činila 64,47 %, lze tedy zhodnotit, že byla vyšší než v předchozích volbách.

Graf 7: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu 2006

Zdroj:²⁴

Jak z výsledků jasně vyplývá, vítěznou stranou se stala ODS, pro kterou hlasovalo 1 892 475 voličů. Těsně za ODS se umístila strana ČSSD, která disponovala s 1 728 827 hlasy. Na třetím místě se umístila strana KSČM, které se přízeň voličů oproti roku 2000 výrazně snížila a získala 685 328 hlasů. Čtvrté místo obsadila strana KDU – ČSL s 386 706 hlasy. Již zmíněná Strana zelených se dostala na místo páté,

²⁴ Autorka, na základě údajů, poskytující stránky ČSÚ

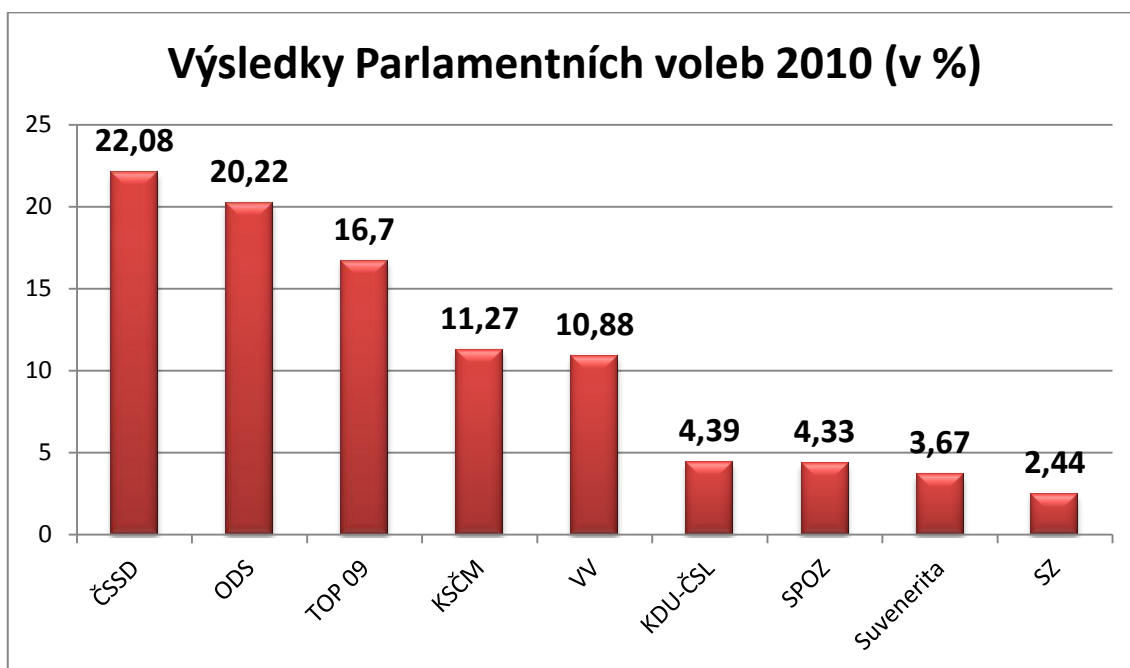
získala si přízeň 336 487 občanů. Na šestém místě stála strana SNK (Evropští demokraté)²⁵, která dosáhla nejvyšší přízně v Praze, ale přesto nedosáhla 5 %.

2.11 Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2010

Volby do Poslanecké sněmovny se konaly 28. – 29. května 2010. Volební účast činila 62,60 %. V seznamu bylo téměř 8,5 mil. voličů. Vydaných obálek bylo 5 268 098, z toho platných hlasů činilo 5 230 859.²⁶

ČSSD stačilo k prvnímu místu 22,08 %. V těsném závěsu byla ODS s 20,22 % hlasů. TOP 09 se umístila na místě třetím s 11,27 %. Na čtvrtém místě stála strana KSČM, která měla 10,88 %. V grafu uvedeném je možné vidět, jak si vedly další strany.

Graf 8: Výsledky parlamentních voleb 2010

Zdroj²⁷

Po zveřejnění výsledků se rozhodlo několik lídrů rezignovat, například Cyril Svoboda (KDU-ČSL, která se poprvé nedostala do české sněmovny), Ondřej Liška,

²⁵ Vznikla na základě spojení s hnutím SNK sdružení nezávislých 28. ledna 2006. V roce 2010 vytvořila volební koalici se Stranou zelených.

²⁶ VOLBY.CZ. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2006*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps4?xjazyk=CZ>

²⁷ Autorka, na základě údajů, poskytující stránky ČSÚ

který stál v čele Strany zelených a Miloš Zeman, jehož SPO Zemanovci neprošli do sněmovny stejně jako KDU-ČSL.

2.12 Simulované studentské volby 2010

Společnost Člověk v tísni v dubnu 2010 pořádala studentské simulované volby, aby tak přiblížila volební systém studentům. Několik krajských hejtmanů z ČSSD, například David Rath, byli proti tomuto projektu a snažili se školy odradit od účasti. Nelíbilo se jim zamýšlené zveřejnění výsledků, zvláště před volbami do Senátu. Obávali se, že by to mohlo ovlivnit skutečné výsledky voleb a mohlo by to poškodit stranu ČSSD. Kritika hejtmanů měla za následek, že mnoho škol z akce odstoupilo a organizace Člověk v tísni ustoupila a odložila zveřejnění výsledků na dobu po volbách. I přesto v některých školách unikly informace o výsledcích. Na povrch vyluly i výsledky ze škol, kde studenti uspořádali volby nezávisle na sobě. Rozhodnutí pořadatele bylo uvolnit výsledky, s čímž souhlasil i předseda ČSSD Jiří Paroubek.

Celkovým vítězem se stala TOP 09 s 26,59 % hlasů. Na druhém místě se umístila ODS, která měla 17,56 % hlasů. Věci Veřejné na místě třetím získaly 12,11 % hlasů. Česká pirátská strana si vysloužila 7,74 % hlasů a těsně v závěsu za ní následovala Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS) se 7,14 % hlasů.

Celkem studenti odevzdali 20 233 hlasů. Volební účast se vyšplhala na 51,1 %. Výsledky voleb se, dle typu škol, velmi lišily. Gymnazisté svou důvěru vkládali do TOP 09 a ODS. Na středních odborných školách se studenti přikláněli k ČSSD. Naopak na učilištích měla nejvíce podpory DSSS.

2.13 Přímé prezidentské volby 2013

Přímé volby vznikly na základě Ústavního zákona 71/2012 Sb. o zavedení přímé volby prezidenta²⁸.

V kole prvním vítězí ten kandidát, který získal nadpoloviční přízeň voličů. V případě, že by žádný z kandidátů nezískal nadpoloviční většinu, bude se konat kolo druhé, a to i v případě, že by do druhého kola postoupil jen jeden kandidát (zákon to

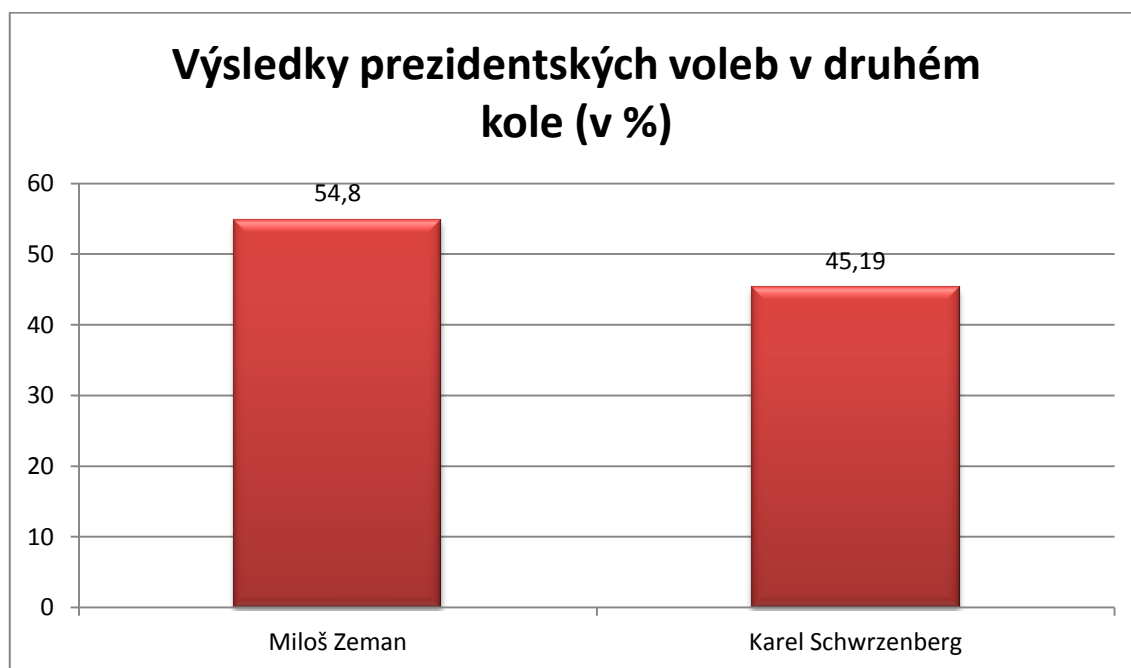
²⁸ Příloha D - Ústavní zákon 71/2012 Sb. O zavedení volby přímého prezidenta.

umožňuje). Pokud by nastala situace, kdy jeden z kandidátů, který postoupil do druhého kola, odstoupí, postupuje za něj kandidát, který byl v pořadí za ním. Prezidentem České republiky se stává kandidát, který má v druhém kole nejvyšší počet platných hlasů. V případě, že by nebyl zvolen prezident České republiky v prvním ani ve druhém kole, vyhlásí se podle zákona další volby, a to ve lhůtě 10 dnů.

V České republice se jednalo o první přímé volby prezidenta 2013. Konaly se 11. a 12. ledna 2013, druhé kolo se konalo o dva týdny později 25. – 26. ledna 2013. V prvním kole voleb byla volební účast 59,11 %. Kandidátů bylo devět²⁹, postoupili dva nejúspěšnější.

Ve druhém kole se prezidentem České republiky v přímých volbách stal Miloš Zeman, který získal 54,80 % (2 717 405 hlasů). Poraženým se stal Karel Schwarzenberg se ziskem 45,19 % (2 241 171 hlasů).

Graf 9: Výsledky druhého kola prezidentských voleb

Zdroj³⁰

²⁹ Příloha E - Přehled kandidátů v prvním kole voleb, jejich politická příslušnost a procentuální podpora hlasů

³⁰ Autorka, na základě údajů, poskytující stránky ČSÚ

Miloš Zeman se tak stal prezidentem České republiky. Svůj prezidentský slib složil 8. března 2013 na Pražském hradě. Ve svém projevu sliboval, že bude bojovat proti „kmotrovským mafiánům“, neonacistům a určité části médií, která podle něj pouze „vymývá mozky“.³¹

³¹ REUTERS. *Česko má nového prezidenta, Zeman složil slib*. [online]. 8.3.2013 [2014-02-10]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=773389>

3 ANGAŽOVANOST MLADÝCH LIDÍ VE VOLBÁCH

Základní přehled o termínech a volební účasti v polistopadových volbách podává následující tabulka.

Tabulka 2: Přehled voleb v samostatné České republice

Orgán	Rok	Datum	Vol. účast %	Poznámka
Poslanecká sněmovna	1996	31.5.-1.6.	76,4	
	1998	19.-20.6.	74,0	
	2002	14.-15.6.	58,0	
	2006	2.-3.6.	64,5	
	2010	28.-29.5.	62,6	
	2013	25.-26.10.	59,5	
Senát PČR	1996	15.-16.11.	35,0 / 30,6	
	1998	13.-14.11.	42,4 / 20,4	1.kolo s obcemi
	2000	12.11.	33,7 / 21,6	1.kolo s kraji
	2002	25.-26.10.	24,1 / 32,6	2.kolo s obcemi
	2004	5.-6.11.	29,0 / 18,4	1.kolo s kraji
	2006	20.-21.10.	42,1 / 20,7	1.kolo s obcemi
	2008	17.-18.10.	39,5 / 29,8	1.kolo s kraji
	2010	15.-16.10.	44,6 / 24,6	1.kolo s kraji
	2012	12.-13.10.	34,9 / 18,6	1.kolo s kraji
	Kraje	2000	12.11.	33,6
2004		5.-6.11.	29,6	
2008		17.-18.10.	40,3	
2012		12.-13.10.	36,9	
Obce	1994	18.-19.11.	60,7	
	1998	13.-14.11.	45,0	
	2002	1.-2.11.	43,4	
	2006	20.-21.10.	46,4	
	2010	15.-16.10.	48,5	
Evropský parlament	2004	11.-12.6.	28,3	
	2009	5.-6.6.	28,2	
Refer. o vstupu do EU	2003	13.-14.6.	55,2	
Volba prezidenta ČR	2013	11.-12.1.	61,3 / 59,1	

Zdroj³²

U senátních a prezid. voleb je vždy uváděno datum 1. kola voleb, volební účast pro 1. kolo / 2. kolo

³² Sestaveno autorkou podle www.volby.cz

Z tabulky 2 je možné vyčíst, že volební účast (všeobecně) se postupně snižuje. Zájem o politické dění dnes není zdaleka tak silný jako na počátku devadesátých let, kdy bylo hlavním cílem svrhnout komunistickou vládu.

Mladí lidé se dnes do politické sféry tolik nezapojují. Spíše se zúčastňují protestů, demonstrací atd. Ipsos Tambor uvedl, že o politické dění v ČR mají zájem necelé dvě třetiny mladých lidí. Velké procento mladých nezaměstnaných a mladých rodičů na mateřské dovolené se o politiku nezajímají vůbec. Podle průzkumů Ipsos Tambor mají největší zájem o politiku mladí lidé na vyšších odborných školách a vysokých školách, kdy 6 % mladých se o politiku zajímá aktivně, 32 % zběžně a 41 % pouze okrajově.³³

Častý způsob, kterým mladí lidé projevují zájem o politiku, je sledovanost v médiích. Ipsos Tambor uvedl, že informace dostupné prostřednictvím médií využívá 80 % mladých lidí. Diskusní pořady, týkající se politického dění sleduje 28 % mladých lidí. Dále uvádí, že nejčtenějšími prameny informací je televize, a to z 82 %. Na druhém místě se lidé nejčastěji informují prostřednictvím internetu (76 %) a noviny tvoří 50 % informovanosti. Pouhých 19 % procent dotazovaných uvedlo jako informační zdroj sociální síť Facebook.

Dále tvrdí, že mladí mají k politice pesimistický postoj. Nabírají dojem, že jejich zájem o politiku stejně nezmění její dění. Uvádí, že hlavními faktory, které ovlivňují zájem mladých lidí o politiku, jsou sdělovací prostředky, škola, rodina atd.

Mladí lidé se dle Ipsos Tambor rádi angažují do záležitostí, které se (podle nich) jich dotýkají např. škola.

O politickou kulturu zájem mladých klesá. Jak již bylo řečeno - ti, kteří se o politiku zajímají, mají zájem převážně okrajový. Projevuje se to například ve sledovanosti veřejně dostupných informací. Největší zájem o politiku projevují převážně lidé s vyšším či vysokoškolským vzděláním nebo lidi, kteří žijí v prostředí vysokoškolsky vzdělaných rodičů.³⁴ Školní instituce jsou nedílnou součástí, která má svůj podíl na zájmu mladých lidí o politiku. Dalším důležitým prvkem, ovlivňující informovanost mladých lidí o politice, jsou sociální sítě. S přibývajícím počtem

³³ ISPOSOS TAMBOR. *Zpráva z výzkumu: Informovanost a participace mládeže*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: www.ipsos-tambor.cz

³⁴ ISPOSOS TAMBOR. *Zpráva z výzkumu: Informovanost a participace mládeže*. [online]. 2009 [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: www.ipsos-tambor.cz

uživatelů sociálních sítí, se zvyšuje alespoň minimální povědomí o politice. Skrze tento prostředek lze mladé lidi oslovovat, popřípadě je i motivovat k tomu, aby se politicky angažovali. Podstatné je také mladé lidi informovat o možnostech, jak se lze aktivně zapojovat. Na jedné straně jsou mladí, kteří o tyto informace nestojí a na druhé straně stojí početná část mladých lidí, která chce být informována o politickém děním prostřednictvím internetu. V této době existují informační portály, které ale nemají tak vysoké využití a je mládeži neznalá. Uživatelé, kteří jsou součástí tohoto informačního systému, jsou dle průzkumu Ipsos Tambor velmi spokojeni. Internet je dnes hlavní prostředek přístupu informací, ať už se jedná o politiku či jiné odvětví.

Pro zvýšení zájmu mladých lidí o politiku, je velmi důležité jim připomínat, že jsou její nedílnou součástí. Dále je podstatné zdůraznit jim, jaký efekt by měl jejich zájem a angažovanost o politické dění.

3.1 Vzdělání a jeho vliv na volební účast

Vzdělání má jistě na volební účast svůj vlivný podíl. Fakt, že vzdělanější lidé se ve volbách angažují více než lidé se vzděláním nižším, ještě nevysvětluje výsledky volební účasti. Uvádí se, že lidé vzdělaní mají jisté znalosti a kritické myšlení, díky kterému jsou občané (voliči) schopni chápat politiku³⁵. Na druhé straně jsou lidé (voliči), kteří se volebně angažují z důvodu zájmu o politiku, nebo z občanské povinnosti. Mladí lidé, kteří se dále vzdělávají a dosahují vyššího vzdělání, většinou pochází z rodinného zázemí, kde jsou tyto hodnoty dětem podněcovány, zvláště ze strany rodičů. Vzdělání, mající vliv na volební účast v České republice roste. V 90. letech byla volební účast maximálně na 15 %. V 21. století dosahovala volební účast 21 %.

³⁵ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?* 1. vyd. Brno: CDK, s 109. ISBN 978-80-7325-314-1

Tabulka 3: Volební účast dle vzdělání (v %)

	1990	1992	1996	1998	2002	2006	2010
celkem	96,7	85,1	76,4	74	58	64,5	62,6
základní	96	78	74	70	51	49	53
středoškolské bez maturity	97	80	73	72	51	61	59
středoškolské s maturitou	96	91	81	78	59	72	68
vysokoškolské	97	92	84	80	73	83	79
rozdíl VŠ minus ZŠ	1	14	10	10	22	34	26

Zdroj³⁶

Jak můžeme vyčíst v tabulce výše, rozdíl mezi vzděláním základním a středoškolským bez maturity se na volební účasti projevuje nepatrně. Procentuální volební účast základního vzdělání a středoškolského vzdělání bez maturity se tolik nelišil. Totéž lze tvrdit i u středoškolského vzdělání bez maturity a s maturitou, kde rozdíl mezi nimi tvořil opět pouhé 3 %. Od roku 2002 nastala situace, kdy mezi středoškolským a vysokoškolským vzděláním byl 10% rozdíl, ve prospěch vysokoškoláků, kteří se volebně angažovali. Od roku 2006 můžeme vypořádat, že mezi základním a středoškolským vzděláním bez maturity není tak tenká hranice v procentuálním rozdílu volební účasti jako to bylo v letech minulých, kdy volební účast mezi těmito vzděláními byli téměř totožné. S postupem času a let se volební účast snižovala ve všech kategoriích vzdělanosti, avšak mladí lidé s vysokoškolským vzděláním dosahovali největších procentuálních výsledků, co se volební účasti týče.

„Pokles volební účasti bývá v dlouhodobých demokraciích vysvětlován na základě generační výměny, změny v hodnotách a postojích, změny ve skupinové a politické mobilizaci a změny ve volební soutěživosti³⁷“.

³⁶ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?* 1. vyd. Brno: CDK, s 110. ISBN 978-80-7325-314-1

³⁷ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?* 1. vyd. Brno: CDK, s 218. ISBN 978-80-7325-314-1

3.2 Věk a jeho vliv na volební účast

Volební účast mladých je na počátku velmi nízká. Pak se rozrůstá a kolem 30 věku života se volební účast zpomaluje. Přibližně kolem 50 věku se téměř zastaví a až do 65 věku zůstává neměnná, poté se opět pomalu snižuje. Ve srovnání se střední až starší věkovou třídou, je volební účast mladých lidí stále nižší. Biologické a sociální stárnutí může mít vliv na volební účast.

Dnes lidé do věku 70 let si osvojují politické a sociální znalosti, které volební účast podporují. Na konci života, vzhledem ke zdravotním indispozicím, dochází k odloučení od politiky, což má také za příčinu nízkou volební účast.

Tabulka 4: Volební účast dle věku

	1990	1992	1996	1998	2002	2006	2010
celkem	96,7	85,1	76,4	74	58	64,5	62,6
18 - 29 let	96	83	64	67	49	47	53
30 - 39 let	98	86	72	71	53	64	58
40 - 49 let	97	86	82	75	64	70	67
50 - 59 let	96	84	88	81	58	68	63
60 - 69 let	97	87	85	80	63	77	69
70 let a více	95	83	75	75	65	71	75
rozdíl nejstarší mínus nejmladší	-1	0	11	8	16	24	22

Zdroj³⁸

Po prvních volbách, kdy docházelo k přeměně režimu do demokratického v roce 1990, byla volební účast shodná, podle jednotlivých věkových skupin. Úroveň volební účasti stoupla na téměř 97 % (viz tabulka 4).

V roce 1992 lze zaznamenat jistý rozdíl mezi nejmladší a druhou nejstarší věkovou skupinou lidí, kdy tento rozdíl tvoří 4 %.

Nerovnoměrnou volební účast je zaznamenáno v roce 1996. Celková volební účast v tomto roce dosáhla 76 %. Skupina nejmladších voličů se propadla na 64 %. Mezi nejmladší a nejstarší věkovou skupinou je zaznamenán 11% rozdíl. V ostatních věkových skupinách takový procentuální rozdíl nebyl zaznamenán.

Sněmovní volby konající se v roce 1996 přinesly nerovnoměrné výsledky volební účasti, která se v tomto duchu nesla i v dalších Sněmovních volbách. Na druhou stranu výsledky Sněmovních voleb v letech 1998 a 2002 nebyly zdaleka tak

³⁸ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?* 1. vyd. Brno: CDK,, s 105. ISBN 978-80-7325-314-1

nerovnoměrné jako v roce 1996. Nejvýraznější věkové rozdíly volební účasti byly v roce 2006.

3.3 Vliv příjmu a socioekonomického statusu na volební účast

Mladé lidi ve většině zemí ovlivňuje sociální zázemí a příjem. Nejedná se jen o mladé, lze hovořit o všech potencionálních voličích. Hlavním principem teorie socioekonomického statusu je, že lidé mající vyšší sociální status mají více zdrojů, které jim volební účast usnadňují. Naopak jedna část lidí nezaměstnaných nemá jistotu v základních životních potřebách a proto je pro ně politika až na posledním místě. Na druhé straně lze hovořit o nezaměstnaných, kteří se o politiku a volby samotné zajímají a to především pro vidinu zlepšení jejich stávající situace. Příjmy lidí jsou odrazem jejich životní úrovně, ve které se nacházejí.

Nízká životní úroveň je jistým předpokladem k tomu se domnívat, že volební účast takových lidí nebude zdaleka tak vysoká jako volební účast vyšší třídy lidí. Nemusí to být vždy pravidlem, ale jistá důležitost a podstata by se tomu měla přikládat.

Mladí lidé, obzvláště studenti vysokých škol, nejspíše nebudou disponovat většími příjmy nebo s vyšším sociálním statusem. Může to být jeden z dalších faktorů, kterým se dá vysvětlit jejich nízká volební účast. Avšak plný zřetel by se měl brát spíše na faktory vzdělanosti, zájmu a motivace, zvláště u mladých lidí a jejich volební účasti.

Podle Lukáše Linka byl v roce 2002 rozdíl volební účasti mezi skupinami s nejnižším a nejvyšším příjmem 19 procentních bodů. Ve volbách 2006 to bylo pouze 12 procentních bodů a v roce 2010 již 22 procentních bodů.³⁹

Sociální status umožňuje lidem dávat možnost cítit, že jejich slovo a jejich hlas má hodnotu a že má jejich hlas smysl. Člověk s nižším sociálním statusem nabude maximálně toho dojmu, že jeho slovo a jeho hlas nemá mezi vyššími vrstvami žádnou váhu. Vyšší vrstvy jsou v lidech zaryté jako ti lidé, jejichž slovo pro společnost něco znamená a není tzv. pouhým „výkřikem do tmy“.

³⁹ LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?* 1. vyd. Brno: CDK, s 113. ISBN 978-80-7325-314-1

3.4 Sumarizace: volební účast v ČR

Podstatný a značný faktor, který je v teorii o volební účasti v ČR hodně používán, je motivace a další aspekt například mobilizace. Pro mladé lidi a celkově pro voliče musí mít volební účast nějaký smysl. Hlasy, které lidé odevzdávají různým politickým elitám, či stranám, pro ně musí mít jistý význam a musí nabít dojmu, že jejich hlas má hodnotu.

Voliče musí kandidát/ka či strana oslovit. Rozepře, které se na politické scéně objevují mezi politiky, jsou pro lidi obzvlášť mladé lidi demotivující. Chování politiků při politických pří nejsou zcela jistě vodítkem k tomu, jak přilákat více lidí k volbám. Ovšem na druhé straně mohou stát mladí lidé, kteří se o politiku zajímají a v politických sporech se orientují. Na základě těchto znalostí má člověk možnost přiklonit se k jednomu či druhému názoru. Svoji podporu může následně vyjádřit svým hlasováním ve volbách. Málokdy dochází u mladých lidí k tomuto postoji, a pokud ano, tak v minimální míře.

Věk je dalším vlivným činitelem, který hraje určitou roli ve volební účasti. Právo volit mají lidé v ČR po dovršení osmnácti let. Volební účast není povinná a to má jistý vliv na mladé lidi, nerozumějící politice. Lze tvrdit, že generace, která zažila přelomové volby po roce 1989, jsou voličsky aktivnější než věková skupina lidí, která v té době buď nebyla na světě, nebo si z této doby nic nepamatuje. Starší věková skupina (60-70 let) volební účast dvakrát nenavysoují. Hlavním příčinou je zdravotní stav lidí v pokročilejším věku, který jim zabraňuje se voleb zúčastnit. Lze tvrdit, že střední věková skupina je politicky neaktivnější. Jedná se hlavně o lidi, kteří zažili přelomové volby, kdy byl svržen komunistický režim. Svoji volební účasti chtějí předejít tomu, aby se situace z minulosti již neopakovala. I přesto nelze říci, že volební účast v ČR je dostatečně vysoká.

Další část, která ovlivňuje volební účast, je vzdělání. Na základě vzdělanosti se posuzuje znalost a vědomosti mladých lidí o politice, politickém dění a politických osobnostech. Značná část mladých lidí s nižším vzděláním nemá o politické sféře mnoho informací, se kterými by mohli disponovat, což zapříčiňuje jejich nezájem o politické dění. Naopak lidé s vyšším vzděláním mají o politické dění větší zájem a jsou více znalé v této oblasti. Nemusí to být pravidlem, ale řada průzkumů (např. Tabulka 3) prokázala, že lidé s nižším vzděláním nejeví o politiku takový zájem jako lidé s vyšším vzděláním.

Má to svůj jistý význam, který by neměl být přehlížený. Politické strany a osobnosti by tomu měli přizpůsobovat i volební kampaně. To by mohlo pomoci méně vzdělanějším lidem se o politiku zajímat a především jí chápat. Pochopení je jedním z dalších mnoha faktorů, které mají značný vliv na mladé lidi a jejich účast u voleb. Středoškolské učivo, které předkládá encyklopedické znalosti (například po kolika letech se volí prezident), není zcela způsobilé k tomu, aby pomohlo mladým lidem politiku chápat, natož se zúčastňovat voleb.

Mladí lidé se v dnešní době informují o politice po svém, například prostřednictvím sociálních sítí. Prezidentské volby, které jsou jasným příkladem většího zájmu mladých lidí o politiku, alespoň pro prezidentské volby, byly na sociálních sítí hlavním tématem. Jak je již výše zmíněno, mladí lidé mají problém politiku chápat, což není zábranou mladých lidí se voleb účastnit. I přesto, že je politika někdy velmi nepochopena, jsou momenty, kdy se mladí lidé angažují. Pro jejich angažmá je podstatné zaujmout neotřepaností, originalitou, průbojností a vtipem, jako byl například Karel Schwarzenberg (kandidát na prezidenta republiky 2013), který dle mladých tyto kritéria splňoval.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 HLOUBKOVÉ ROZHOVORY

Cílem praktické části je získat informace (odpovědi) od vybraných respondentů a zároveň tak potvrdit či vyvrátit dané hypotézy.

4.1 Cíle a hypotézy

Ve výzkumné části, kde jsou použity hloubkové rozhovory, budou vyhodnocovány odpovědi vybraných respondentů. Otázky budou zaměřené na angažovanost mladých lidí ve volbách a na jejich zájem o politiku.

Otázky, které byly kladeny:

1. Jak hodnotíte angažovanost mladých lidí (18-26 let) v politice?
2. Máte pocit, že k tomu mladí lidé přistupují spíše flegmaticky?
3. Myslíte si, že se o politické dění zajímají, až když mají své vlastní rodiny?
4. Snižuje se volební účast speciálně u mladých lidí?
5. Čím nejvíce se dá upoutat pozornost mladých lidí a přimět je tak jít k volbám? (sociální sítě)
6. Co zapříčiňuje nezájem mladých lidí o politiku?
7. Myslíte si, že hlavním důvodem mladé voličské nepřízně je zapříčiněno lidmi, kteří v politice setrvávají? A pokud ano, jakými?
8. Co může mladé lidi odrazovat od voleb? Mohli bychom hovořit například o jakémsi protestu. A pokud ano, tak proč?
9. Zastáváte názor, že volební účast mladých lidí se odráží v neznalosti problematiky o politice?

Cíle, které si tato práce vytyčila, jsou stanoveny následující hypotézy:

1. Hypotéza: Hlavní příčinou volební neúčasti mladých je jejich neznalost politiky.
2. Hypotéza: Volební účast vysokoškolských studentů je vyšší než středoškolských studentů.

3. Hypotéza: Volební účast mladých lidí se zvyšuje až se zakládáním rodiny.
4. Hypotéza: Účast mladých lidí se nezvýší, pokud nezískají dostatečnou motivaci.

4.2 Metodika výzkumu

Pro tuto část výzkumu byla zvolena metoda hloubkových rozhovorů. Jež zvolená metoda by měla nejlépe nastínit problematiku, týkající se volební účasti v České republice. Jedná se o finančně nenákladnou metodu výzkumu, která umožňuje vyhodnotit výsledky (odpovědi) jednotlivých respondentů, kteří budou odpovídat nezávisle na sobě.

Celkem byli vybráni 4 respondenti. Je vyžadovaná odbornost v závislosti na téma práce (politolog, sociolog, novinář, atd.).

Pro hloubkové rozhovory bylo vybráno 9 otázek, které budou respondenty zodpovězeny.

Data jsou vyhodnocována z odpovědí respondentů na kladené otázky, které jsou očíslovány posloupně a logicky tak, aby na sebe navazovaly. Vybrané otázky jsou výstižné a srozumitelné.

Sběr informací byl prováděn v Praze od 25. ledna do 2. února. Respondenti jsou odborně znalí a v daném oboru orientují. Byli vybráni především ti respondenti, mající odborné znalost spjaté s tématem práce, aby výsledky nastínily co nejvýrazněji situaci, týkající se volební účasti mladých lidí.

4.3 Profil respondentů

PhDr. Lukáš Linek, Ph.D. se vzdělával v oblasti sociologie na Karlově Univerzitě v Praze. Zaměřuje se na volební chování, politické postoje a politické strany. Vyučoval na Karlově Univerzitě kurs politické sociologie. Absolvoval zahraniční stáže například v Dánsku na Fakultě sociálních studií Univerzity Kodaň. Mimo literaturu, uvedenou v této práci, dále publikoval například *Zrazení snu* (2010), *Volby do Poslanecké sněmovny* (2003), aj.

Jan Kálal studoval na Vysoké škole ekonomie a managementu v Praze. Pracoval pro společnost MEDIAFAX, s. r. o. (Televize Z1). Nyní pracuje ve společnosti

MAFRA, a. s. a píše pro deník Lidové Noviny, kde se zaměřuje na domácí zpravodajství. Publikoval například články: *Česká televize zvažuje označování věkové vhodnosti pořadů* (2008) nebo *Prezidentská volba* (2008).

Mgr. Lukáš Jelínek vystudoval Masarykovu univerzitu se zaměřením politologie. Pracoval na pozici politického analytika a mediálního konzultanta Vladimíra Špidly. Byl také poradcem předsedy Lubomíra Zaorálka. Dnes je členem ČSSD a redakční rady Literárních novin. Působí v komisi jako politický analytik ČSSD a publikuje v Mladé frontě Dnes, Hospodářských novinách, Právu, Sedmé generaci, Slovu atd. Publikoval články například *Kam s ním?*, *Když na předsedu padne splín*, *Česká republika – ostrov umírněné politiky?*, nebo *Vzhůru do průvodu*

Filip Harzer v současné době je studentem Univerzity Karlovy v Praze. Zaměřuje se na vztahy s veřejností. Kontinuálně se školou je na pozici asistenta poslankyně (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky).

4.4 Výsledky hloubkových rozhovorů

Otázka č. 1 – Jak hodnotíte angažovanost mladých lidí (18-26 let) v politice?

Lukáš Linek

„Velmi negativně. Dle mého názoru se jedná o to, že k tomu mladí nejsou vychovávaní. Tam pak hraje velká role vzdělání rodičů mladých lidí. Pokud rodiče mladého člověka dosáhli pouze základního nebo středoškolského vzdělání, dá se předpokládat, že volební účast lidí s nízkým vzděláním nebude příliš hojná. Není to ovšem pravidlem. A to se pak může odrážet i v těch dětech, mladých lidech. Nemají se to od koho naučit a nepřikládají k tomu takový význam. Těch faktorů je samozřejmě několik a dá se jen spekulovat a domnívat, proč se mladí lidé tak málo angažují.“

Jan Kálal

„Individuálně. Najde se řada těch, kdo se už v tomto věku angažují výrazně, objevují se na kandidátkách a někteří se dostávají i do vysokých funkcí. Většina lidí v tomto věku ale podle mne konzumuje politiku pasivně, pokud vůbec.“

Lukáš Jelínek

„Považuji zájem mladých lidí o politiku za velmi nízký a za neadekvátní tomu, jak politika ovlivňuje jejich životy. Přitom témata jako úroveň školství, včetně

vysokoškolského, uplatnění na trhu práce či zajištění mladých rodin jsou bytostně politická. Výjimkou jsou rodiny, kde se zájem o politiku rodí, nebo mladí lidé ovlivnění kvalitními učiteli. Zřejmý je také vyšší zájem o politiku ve větších městech a u mladých s vyšším vzděláním.”

Filip Harzer

„Hodnotím ji s politováním jako velmi nízkou.”

Otázka č. 2 - Máte pocit, že k tomu mladí lidé přistupují spíše flegmaticky?

Lukáš Linek

„Určitě ano. Mladý člověk, který má základního či středoškolské vzdělání tak z 50 % všech mladých lidí, volit nepůjdou. Nepřikládají k tomu žádný důraz. Mají pocit, že se jedná o zbytečnou záležitost. Naopak lidé s vysokoškolským vzděláním jsou schopni kriticky uvažovat. Dle jedné studie prý dlouholeté chození do školy napomáhá studentům k vytváření jejich občanských hodnot.“

Jan Kálal

„Záleží na tématu. Většina agendy z politiky myslím mladé lidi nechává chladným, ale najdou se výjimky, kdy se i mladí o politiku zajímají. Příkladem jde odpor studentů proti komunistické radní na jihu Čech nebo staršího data protest vůči Jiřímu Paroubkovi, který vyústil až v házení vajec na pražském Andělu. Právě internetové sociální sítě můžou ve věci hrát důležitou roli.“

Lukáš Jelínek

„Patrně považují politiku za činnost, které se má smysl věnovat až v pokročilejším věku. Možná si vystačují s politickou aktivitou rodičů, je-li jaká. Také se dá předpokládat, že mladí lidé, kteří se nepohybují přímo v aktivistickém prostředí studentů, ekologů apod. mají pocit, že těžko lze věci prostřednictvím politického angažmá, zvláště v jejich věku, měnit.“

Filip Harzer,

„Nejspíše ano. Řekl bych, že se chovají velmi nepoliticky a odtažitě k politické problematice a celkově k volbám. Jejich zájem o společnost a politiku je velmi mizivý, i přesto, že politika by se jich měla dotýkat úplně stejně jako politika všech, co se do volebních místností dostaví.“

Otázka č. 3 - Myslíte si, že se o politické dění zajímají, až když mají své vlastní rodiny?

Lukáš Linek

„To lze jen těžko soudit. Pokud mladý člověk žije v rodině, kde se k tomu nepřikládá žádný důraz a to dítě k tomu nebylo vedeno, nebude mít pocit povinnosti to předávat jednou svým dětem, či se sám aktivně zapojovat. Něco jiného je, když mladý člověk vyrůstá v rodině, kde je na běžném pořádku chodit pravidelně volit. Ale jak jsem již zdůrazňoval, není to pravidlem. Je potřeba brát v potaz i to, že se bavíme o lidech ve věku 20-26 let. A dnes jen málo tak mladých lidí, chce mít tak brzy své rodiny, zcela jistě jich není většina. Pokud by se jednalo o člověka kolem třicátého věku života, který zakládá rodinu, je možné, že se o politickou sféru začne zajímat, že dospěje k určitým rozhodnutím, ale to se pak bavíme o jiné věkové skupině lidí.“

Jan Kálal

„Toto nemusí nutně souviset. I ten, kdo nemá vlastní rodinu, se může zajímat o to, proč mu politici například nepomůžou najít práci. Je ale otázka, zda si to uvědomí.“

Lukáš Jelínek

„Asi neexistuje přímá souvislost mezi zakládáním rodin a zájmem o politiku. Mnohdy právě lidé na pokraji manželství či rodičovství nemají na politiku čas. Ale jakmile se mladí lidé dostanou do střetu s tvrdou životní realitou, jež je často politicky podmíněná, doceňují význam politických aktivit, podepisování petic, přítomnosti na demonstracích, účasti u voleb apod.“

Filip Harzer

„Pravděpodobně ano, ale nemyslím si, že nějak markantně. Na procentuální úrovni to nebude tolik znát. Člověk, který nejevil několik let zájem o volby před tím, než založil rodinu, nebude mít o tolik větší zájem o politiku ve chvíli, kdy rodinu založí. Určitý nárůst možná zaznamenat lze, ale ne v takové výši, aby to zvedlo úroveň volební účasti.“

Otázka č. 4 - Snižuje se volební účast speciálně u mladých lidí?

Lukáš Linek

„Neřekl bych, že speciálně mladí lidé nechodí k volbám. Řekl bych spíš, že na tom mají hodně velkou zásluhu. Celkově od těch devadesátých let klesla voličská

aktivita. A jeden z významných aspektů, proč se lidi méně angažují je fakt, že volby v naší společnosti nejsou dostatečně zakořeněny. Dalším důvodem může být to, že vysokoškolští studenti studují mimo svůj domov. Představa, že cestují po celé České republice několik hodin kvůli volbám, je pro ně spíš přítěží, i přesto, že je zde možnost vyřídit si volební průkaz.“

Jan Kálal

„Nemám k dispozici sociologická data, která by to potvrzovala. Ale odhaduji, že například oproti začátku 90. let minulého století zájem o politiku nejen u mladých výrazně povadl.“

Lukáš Jelínek

„Pokládám pokles volební účasti za věc jsoucí napříč generacemi. Znechucení politikou v její dosavadní podobě je všeobecné. Když se ale na scéně objeví nové, nastupující hnutí, dokáže zpravidla oslovit voliče mladší než starší. Mladí lidé nereagují na politickou nehybnost, ale na politickou dynamiku.“

Filip Harzer

„Ano, a to především ve volbách nižšího řádu. Rozhodně záleží na původu toho voliče (místo, sociální prostředí, vzdělání, atd.) Všechny tyto faktory ovlivňují volební účast mladých lidí. A ne vždy je pravidlem, že mladí lidé ve vyšší sociální třídě mají větší zájem o politiku jako mladí lidé v nižší sociální třídě. Není to pravidlem, ale je zapotřebí si uvědomit, že tyto aspekty jsou důležité pro analyzování volební účasti mladých.“

Otázka č. 5 - Čím nejvíce se dá upoutat pozornost mladých lidí a přimět je tak jít k volbám?

Lukáš Linek

„Ono přesvědčit někoho jít k volbám není lehké. Člověk má právo k volbám nejít. Jak by se dalo nízké účasti předejít? Možná zavést povinnou volební účast. Sociální sítě jsou jistě využívány, ale nijak to volební účast neovlivňuje. Ovšem na přímé volby prezidenta to jistý vliv mělo. Možná proto bych hodnotil prezidentské přímé volby za velmi příznivé, z hlediska volební účasti mladých lidí. Je známo, že mladí podporovali Karla Schwarzenberga (K.S.) a to bylo vidno právě na sociálních sítích, kde studenti zakládali skupiny, zaměřující se na přízeň pro K.S.“

Jan Kálal

„Osobností a lidským příběhem. Jako magnet na mladé voliče minimálně v Praze a okolí opakovaně fungoval předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg. K jeho popularitě sociální sítě přispívaly, ale nedá se říct, že by ji vytvořily. Složitější cestou je zaujmout nějakým věcným tématem, většinou je ale pak nutné ho nějak netradičně a atraktivně prodat.“

Lukáš Jelínek

„Odpověď nám částečně dávají výsledky tzv. studentských voleb. V nich více než u běžné populace bodují strany sázející na image, styl (např. TOP 09 s ikonou Karla Schwarzenberga), strany komunikující přes sociální sítě, strany hájící ty oblasti svobody, které se mladé generace dotýkají nejvíc (Piráti), ale i strany přicházející s radikálním programem (pravicoví extrémisté). Příznačné je, že na pozitivní sdělení reagují častěji mladí z velkých měst a vyšším vzděláním, zatímco obyvatelé sociálně výbušných lokalit či mladí z dělnických profesí častěji reagují na negativně laděné kampaně.“

Filip Harzer

„Kromě zajímavé a živé volební kampaně (cíl: prodat produkt) i některými liberálními tématy, které nejsou ve společnosti tolik akcentovány.“

Otázka č. 6 - Co podle vás zapříčiňuje nezájem mladých lidí o politiku?

Lukáš Linek

„Jak jsem poukazoval v otázkách předešlých. Jeden z faktorů může být to, v jaké žijí rodině, jaká má ta rodina vzdělání, popřípadě jaké vzdělání má ten mladý člověk. Mladí lidé nemají tak velikou potřebu se informovat o politickém dění. Nepovažují to za podstatné nebo za něco, co by se jich osobně dotýkalo.“

Jan Kálal

„Částečně si za to můžou politici sami. Jejich časté třenice nejsou tím, co by mladé dnes zaujalo. Často jsou ponořeni do svých vlastních zájmů, komunikují především s nejbližším okolím o tématech, které jim připadají „in“. Politika mezi ně patří jen málokdy.“

Lukáš Jelínek

„Vedle jiných, výše stavěných životních priorit a zájmů, je to zejména těžkopádnost politiky a politických procesů, stejně jako styl a způsob komunikace politiků. Politické strany přežívají ve svých akváriích, používají specifické ptydepe, zhusta je reprezentují pupkatí pantátové v nepasoucích oblecích. K tomu se pak přidává i vnímání politiky coby nečisté činnosti, jež má blízko ke klientelismu, korupci a někdy i organizovanému zločinu.“

Filip Harzer

„Faktorů může být mnoho: komplexnost společnosti, rozmanitost možností, jiné životní priority, vzdělání.

Otázka č. 7 - Myslíte si, že hlavním důvodem mladé voličské nepřízně je zapříčiněno lidmi, kteří v politice setrvávají? A pokud ano, jakými?

Lukáš Linek

„Myslím si, že zde byly a jsou strany, které se mladých dotkly. Byla to například strana TOP 09, která pro mladé byla jakýmsi ztělesněním modernity a pokroku a tato strana měla v mladých lidech velikou přízeň. Dál se můžeme zaměřit na první přímé prezidentské volby, které oslovily mládež a velkou přízeň od mladých voličů získal Karel Schwarzenberg. Určitě jsou zde volební strany a politici, kteří dokážou oslovit mladou generaci, ale zdaleka to není tak příznivé.“

Jan Kálal

„Nemyslím si, že je to o konkrétních lidech, kteří v politice jsou. Spíše o tom, jak mezi sebou jednají a přou se. A také o tom, jak má dnes obecně mladá generace nastavené vnímání, které politiku spíš přehlíží. Výjimkou je vygradovaná volba prezidenta v lednu 2013.“

Lukáš Jelínek

„Mladí lidé vyhlížejí politiky s moderním, zdravým životním stylem, srozumitelným slovníkem, politiky charismatické, politiky jim blízké hodnotově, ale i generačně. Dokáží ale kladně reagovat na starší zkušené politiky, kterým není cizí nadsázka, nadhled (Schwarzenberg). Bohužel víc v etablovaných stranách najdeme politiky šustící papírem, bez charismatu či velkých strategických vizí“.

Filip Harzer

„Odpor k elitám a „rebélie“ se týká každé mladé generace. V Čechách pozoruji spíše rezignaci se zajímat a angažovat. Nevím, zda za to mohou současné politické elity. Jistě se může jednat o to, co jsem již zmínil a to o to, že lidé neví, neznají a nevzdělávají se, nebo je v tom školní institut vzdělává velmi okrajově.“

Otázka č. 8 - Co může mladé lidi odrazovat od voleb? Mohli bychom hovořit například o jakémsi protestu. A pokud ano, tak proč?

Lukáš Linek

„Mladí lidé rádi protestují a demonstrují. Je to svým způsobem také vyjádření názoru. To ovšem nemění nic na věci, že když přijde na lámání chleba (volby), tak se mladí stáhnou a najednou se jich to netýká. Zase je ovšem důležité podotknout, že záleží na tom, v jaké situaci se nachází, v jakých rodinách žijí, jakého dosáhli vzdělání. To vše jsou důležité faktory a aspekty, které ovlivňují angažovanost mladých lidí u voleb.“

Jan Kálal

„Spíše než protest bych to hodnotil jako apatii a flegmatický postoj. Odrazovat je může téměř cokoli: samotní politici, hašteření mezi politiky, nesplňování subjektivních požadavků mladých lidí v jednotlivých kandidátech či stran, atd. Může se jednat pouze o nevzdělanost a nechápání politické problematiky. Faktory, které to mohou ovlivňovat je např. sociální zázemí, vzdělanost, zdravotní stav, atd.“

Lukáš Jelínek

“Spíš bych hovořil o pohodlnosti mísící se s nedůvěrou, že jejich hlas něco zmůže. Protest by šlo vyjádřit lépe, třeba volbou těch, co se od stávající garnitury liší.“

Filip Harzer

„Pravděpodobně touha, potřeba nelegitimizovat demokratický, společenský, politický řád, ve kterém žijí či zmíněná rezignace na možnost ovlivnit dění.“

Otázka č. 9 - Zastáváte názor, že volební účast mladých lidí se odráží v neznalosti problematiky o politice?

Lukáš Linek

„To je ta věc, o které hovořím. Samozřejmě, že ano. Jedná-li se například o člověka, který dosáhl pouze základoškolského vzdělání, nedá se od něj očekávat, že

bude politicky natolik vzdělaný, aby v budoucnu mohl jít volit, či se o volby pouze zajímal. Není to vždy pravidlem, ale je to více méně pravděpodobné. Hovoříme-li o vysokoškolském vzdělaném člověku, předpokládá se, že má osvojené jisté znalosti, týkající se právě politiky. Někdo se zajímá velmi, někdo jen okrajově. Politika je velmi rozsáhlý okruh informací, které nemusí každého oslovovat. Na druhou stranu by nás mělo zajímat, jak a v čem žijeme, což si právě většina mladých nebere k tělu. Jelikož žijí s rodiči, nejsou si vědomi podstaty a důležitosti voleb nebo politiky. Především si mnoho mladých lidí myslí, že toho nejsou součástí. Dále jsou tu názory mladých, kteří hovoří o tom, že nemá smysl jít volit, když se tím nic nezmění.“

Jan Kálal

„Částečně ano. Mladí lidé si dneska uvědomují možná méně než dřív, jaké reálné důsledky může mít politika pro jejich životy. Ať už jde o pracovní uplatnění, daně, sociální oblast nebo bydlení. Současné situace myslím kontrastuje s obdobím začátku 90. let, kdy byla očekávání v politiku naopak přemrštěná.“

Lukáš Jelínek

„Docela určitě. Informovanost o politice je slabá vinou rodin i školy. Chybí nám přitažlivý způsob výuky společenských věd, mediální výchova, atraktivní výuka k občanství, stále je nedostatek kvalitních učitelů na základních a středních školách. Potíž je také v tom, že rodiče dnešních mladých, čtyřicátníci, padesátníci, často prožívají deziluzi ze společenského vývoje. Často patřili ke spolu-hybatelům či nadšeným příjemcům změn z listopadu 89 a dnes jsou roztrpčeni tím, kam naše země za pětadvacet let dospěla či nedospěla. Jejich frustrace se může přenášet i na děti. Pak je tu ale ještě jeden důvod nezájmu a nízké volební účasti: strany málo pracují se sympatizanty, kluby podporovatelů, nedostatečně volí živé, interaktivní způsoby oslovování voličů. Zkrátka nedokážou v dnešní době tzv. infotainmentu zaujmout.“

Filip Harzer

„Ano, jak jsem se již zmiňoval. Bohužel. Neznalost se promítá v malé účasti mladých obzvláště při volbách nižšího řádu.“

4.5 Diskuse

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak se mladí lidé angažují ve volbách v České republice. Doby voličské aktivity a politické přízně jsou téměř vytraceny a zájem o politiku mladých lidí není zcela dostačující.

Je stanovených pět hypotéz, z nichž se některé mohou potvrdit, jiné naopak. Na základě odpovědí v hloubkových rozhovorech, se budou tyto hypotézy vyhodnocovat.

H1: *Hlavní příčinou volební neúčasti mladých je jejich neznalost politiky.*

Respondenti se shodují na tom, že jistý podíl mladých lidí je v oblasti politiky nevzdělaná. Chybí jim znalosti, což se odráží ve volební účasti mladých lidí. Lukáš Linek uvádí, že „*Jedná-li se například o člověka, který dosáhl pouze základního vzdělání, nedá se od něj očekávat, že bude politicky natolik vzdělaný, aby v budoucnu mohl jít volit, či se o volby pouze zajímal.*“, čímž potvrzuje hypotézu o tom, že vzdělanost a znalosti v oblasti politiky, jsou podstatné pro další vývoj a zájem mladých o politiku. Jan Kálal tvrdí, že „*Mladí lidé si dneska uvědomují možná méně než dřív, jaké reálné důsledky může mít politika pro jejich životy*“, což se také odráží ve vzdělanosti, bez které mladí lidé nebudou schopni odhadnout, jakou důležitost politika pro společnost přináší. Lukáš Jelínek se přiklání k názoru, že „*Informovanost o politice je slabá vinou rodin i škol.*“. Hovoří o tom, že nevzdělanost je zásadním nedostatkem, který lze napravit tím, že například školy budou disponovat kvalitními učiteli. Filip Harzer se bez námitek přiklání k totožnému názoru, který jasně hovoří o tom, že nevzdělanost má jistý vliv na volební účast mladých lidí, především ve volbách nižšího řádu.

H1: byla potvrzena

H2: *Volební účast vysokoškolských studentů je vyšší než středoškolských studentů.*

Respondenti se zcela jasně neshodují v této hypotéze. Každý z respondentů pokládá za důležité jiné faktory, které se mohou a nemusí týkat rozdílu ve volební účasti dle středoškolského a vysokoškolského vzdělání. Lukáš Linek říká, že *Mladý člověk, který má základní či středoškolské vzdělání tak z 50 % všech mladých lidí, volit nepůjde.*

Tím ovšem netvrdí, že je to pravidlem. Lukáš Jelínek tvrdí, že *„Zřejmě je také vyšší zájem o politiku ve větších městech a u mladých s vyšším vzděláním.“*. Poukazuje na to, že vyšší vzdělání rovná se větší zájem o politiku, ale zda je vždy volební účast vysokoškolských studentů vyšší než studentů středoškolských, není z odpovědi zcela patrné. Ostatní respondenti se k problematice této hypotézy blíže nevyjádřili.

H2: nebyla potvrzena

H3: *Volební účast mladých lidí se zvyšuje až se zakládáním jejich rodiny.*

Respondenti se příliš neshodují na tom, že tento faktor má vliv na volební účast. Ne vždy je však pravidlem, že člověk, mající rodinu je politicky více angažován než člověk, který rodinu nemá. Lukáš Linek říká, že *„Pokud mladý člověk žije v rodině, kde se k tomu nepřikládá žádný důraz a to dítě k tomu nebylo vedeno, nebude mít pocit povinnosti to předávat jednou svým dětem, či se sám aktivně zapojovat“*. Lze tvrdit, že rodinné zázemí může svým způsobem stimulovat mladé lidi k tomu se politicky angažovat. Jan Kálal se přiklání k názoru, že *„I ten, kdo nemá vlastní rodinu, se může zajímat o to, proč mu politici například nepomůžou najít práci.“*. Z jeho výroku lze usuzovat, že člověk, nemající rodinu, může mít zájem o politiku. Lukáš Jelínek se slovy: *„Asi neexistuje přímá souvislost mezi zakládáním rodin a zájmem o politiku.“* vyjadřuje nesouhlas a popírá hypotézu o tom, že se zakládáním rodiny mladých lidí, se zvyšuje jejich volební účast. I přesto, že by to mohlo mít jistý vliv, byť nepatrný, není konečný výsledek natolik markantní, aby to bylo považováno za platnou hypotézu. Tuto myšlenku potvrzuje i Filip Harzer, který říká, že *„Určitý nárůst možná zaznamenat lze, ale ne v takové výši, aby to zvedlo úroveň volební účasti.“*, dále tvrdí, že *„Člověk, který nejevil několik let zájem o volby před tím, než založil rodinu, nebude mít o tolik větší zájem o politiku ve chvíli, kdy rodinu založí.“*. Z toho jasně vyplývá, že volební účast mladých lidí se může, ale i nemusí zvyšovat se zakládáním jejich rodiny.

H3: nebyla potvrzena

H4: Účast mladých lidí se nezvýší, pokud nezískají dostatečnou motivaci.

Výrok Lukáše Linka „*Jak by se dalo nízké účasti předejít? Možná zavést povinnou volební účast*“, jasně svědčí o tom, že motivace mladých lidí je nízké úrovni. Zavést povinnou volební účast je jistým faktorem, který nám říká, že motivace je nedostatkem, který se odráží ve volební účasti. V případě, že by se motivace u mladých lidí projevovala, myšlenka o zavedení povinné volební účasti, by politikům aj. nepřicházela na mysl. Faktorů, které ovlivňují motivaci mladých, je mnoho. Jan Kálal se přiklání k jednomu faktoru, a to, že „*Částečně si za to můžou politici sami. Jejich časté třenice nejsou tím, co by mladé dnes zaujalo.*“. Jasně z odpovědi vyplývá, že demotivace, kterou dnes mladí disponují, částečně zapříčiňují politici sami. Lukáš Linek je toho názoru, „*že zde byly a jsou strany, které se mladých dotkly. Byla to například strana TOP 09, která pro mladé byla jakýmsi ztělesněním modernity a pokroku a tato strana měla v mladých lidech velikou přízeň.*“, čímž dává v souhlas Janu Kálalovi, který si myslí, že demotivaci mladých lidí, zapříčiňují politici sami. Lukáš Linek potvrzuje Kálalovu myšlenku a poukazuje tak na to, že motivace u mladých lidí se projevuje až s příchodem politika, který v nich vzbudí důvěru. Lukáš Jelínek potvrzuje tezi, se slovy „*Mladí lidé vyhlížejí politiky s moderním, zdravým životním stylem, srozumitelným slovníkem, politiky charismatické, politiky jim blízké hodnotově, ale i generačně. Bohužel víc v etablovaných stranách najdeme politiky šustící papírem, bez charismatu či velkých strategických vizí.*“. Dokládá tak, že motivace je ta chybějící část, která může mladé ovlivnit a přimět je k jakékoli politické akci. Jan Kálal i Lukáš Jelínek se shodují na tom, že politici samotní jsou jednou z demotivačních prvků. Filip Harzer se přiklání k myšlence, že demotivačním prvkem je neznalost mladých lidí o politiku.

H4: byla potvrzena

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo poukázat na politickou aktivitu mladých lidí, jejich zájem o politické dění a na jejich volební účast, která se ukázala jako velmi nízká. Důvodem nízké volební účasti mladých lidí, je především demotivace, odpor k nynějším politickým elitám a jejich rozepře, neznalost a také nevzdělanost v oblasti politiky.

Pro objasnění a pochopení nízké volební účasti mladých lidí bylo vhodné na počátku práce objasnit klíčové a historické momenty voleb. Podstatné bylo především poukázat na postupný vývoj volební účasti ve volbách od samého počátku voleb v českých zemích. Přínosem bylo objasnit klíčové pojmy, jako jsou angažmá mladých lidí u voleb, politické strany, motivace mladých lidí, parlamentní volby, prezidentské volby a volby senátní.

Další část bakalářské práce je věnována samotné angažovanosti mladých lidí ve volbách, jaké vlivy na volební účast má jejich věk, vzdělání a jakým způsobem se mladí informují o politickém dění. Tato kapitola je doplněna přehlednými tabulkami, které zaznamenávají údaje o volební účasti mladých lidí dle jejich věku a vzdělanosti.

Plynule navázána praktická část této bakalářské práce se zaměřovala na hloubkové rozhovory, věnované odborně znalým respondentům. Otázky, které byly kladeny respondentům, byly pro všechny stejné. Výběr respondentů jsem sestavovala tak, aby na každou otázku byl zaznamenán jiný úhel pohledu, který vyplýval z jejich povolání a vztahu k politice. Odpovědi respondentů této práci poskytly jisté výsledky a na základě toho mohly být vyhodnoceny hypotézy.

Za významnou část bakalářské práce považuji hloubkové rozhovory, které mohou být pro případné budoucí průzkumy užitečné. Výsledky, kterých bylo docíleno díky hloubkovým rozhovorům, jsou jistě přínosem pro tuto práci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam českých zdrojů:

BALÍK, S., CÍSAŘ, O. *Veřejné politiky v České republice v letech 1989-2009*, 1. vyd. Praha: Centrum pro studium demokracie, 2010, ISBN 978-80-7325-224-3

BUREŠ, J. a kol. *Česká demokracie po roce 1989*, 1. vyd. Praha: Grada, 2013, ISBN 978-80-247-4283-0

ČALOUD, D., CHYTÍLEK, R. a kol. *Volební systémy*. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-548-6

DANČÁK, B., HLOUŠEK, V. *Parlamentní volby 2006 a česká politika*, 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007, ISBN 8021041617

CHARVÁT, J. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*, Praha: Grada, ISBN 978-80-247-4700-2

KLÍČ, Z. Diplomová práce: *Volební podpora českých politických stran od roku 1992*, Brno, 2007

LINEK, L. *Kam se ztratili voliči?*, 1. vyd. Brno: CDK, 2013, ISBN 978-80-7325-314-1

LINEK, L. a kol. *Volič a volby*, Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007, ISBN 978-80-7330-126-2

ŘEHÁKOVÁ, B. *Volební chování různých skupin voličů v předčasných parlamentních volbách v roce 1998*, Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1998, ISBN 80-5950-52-9

Seznam internetových zdrojů:

BUŘÍK, L. *Volební historie a současnost*. [online]. 2.6.2006 [cit. 2014-01-20].

Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/68314-volebni-historie-i-soucasnost/>

ČERNÝ, O. *1989 – 1990*. [online] 8.2.2008 [cit. 2013-12-21]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427283

ČESKÉNOVINY.CZ. *Volby 1920 – 1935*. [online] 15.5.2002 [cit. 2014-01-15].

Dostupné z: <http://m.ceskenoviny.cz/archiv/zpravy/volby-1920-1935/14778>

ČESKÁ TELEVIZE. *V Československu se konaly Parlamentní volby*. [online] 6.5.1992

[cit. 2013-11-25]. Dostupné z: [http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1992/557-v-ceskoslovensku-se-konaly-parlamentni-volby/)

[vypravej/ve-stopach-doby/1992/557-v-ceskoslovensku-se-konaly-parlamentni-volby/](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1992/557-v-ceskoslovensku-se-konaly-parlamentni-volby/)

ČSÚ. *Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 11.01. – 12.1.2013*. [online].

[cit.2014-02-10]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

ČTK. Dokument: srovnání výsledků voleb 2013, 2010, 2006, 2002, 1998 a 1996.

[online]. 26.10.2013 [cit. 2014-01-05]

GYBON. *Volby a volební systémy*. [cit. 2013-10-11]. Dostupné z:

<http://www.gybon.cz/~rusek/zsv/politika5.html>

IPSOS TAMBOR. *Zpráva z výzkumu: Informovanost a participace mládeže*. [online].

2009 [cit. 2014-01-29]. Dostupné z: www.ipsos-tambor.cz

KREJČÍŘÍK, M. *Volby 1948. Volební systém zaručoval vítězství*. [online]. [cit. 2013-

12-26]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/volby/volby_1948.php

REUTERS. *Česko má nového prezidenta, Zeman složil slib*. [online]. 8.3.2013 [2014-

02-10]. Dostupné z:

<http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=773389>

RM. Politika Československých vlád vůči národnostním menšinám 1918 – 1938.

[online]. 4.1.2013 [2013-11-20]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf

SKALICKÝ, J. 17. Listopad 1989 je dnem, který změnil historii. [online]. 17.11.2011

[cit. 2013-12-21]. Dostupné z: [http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/17-](http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/17-listopad-1989-je-dnem-ktery-zmenil-historii--977329)

[listopad-1989-je-dnem-ktery-zmenil-historii--977329](http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/17-listopad-1989-je-dnem-ktery-zmenil-historii--977329)

SKOUMAL, T. Volby do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění RČS 1929 až 1935 v zábřežském, šumperském a jesenickém p. o. [online]. 19.6.2006 [2013-11-27].

Dostupné z:

http://is.muni.cz/th/65094/ff_m/Volby_do_Poslanecke_snemovny_Narodniho_shromazdeni....pdf

ŠUSTROVÁ, P. MLEJNEK, J. *Československé parlamentní volby 1920*. 15.4.2013

[cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/ceskoslovenske-parlamentni-volby-1920/>

VOLBY.CZ. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR konané ve dnech

19. – 20. 6. 1998. [online]. [cit. 2013-12-03]. Dostupné z:

<http://www.volby.cz/pls/ps1998/u4>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výsledek voleb v roce 1929.....	12
Tabulka 2: Přehled voleb v samostatné České republice.....	31
Tabulka 3: Volební účast dle vzdělání (v %).	34
Tabulka 4: Volební účast dle věku.....	35

Seznam grafů

Graf 1: Výsledky voleb do České národní rady 1992.....	18
Graf 2: Výsledky komunálních voleb v roce 1994.....	19
Graf 3: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny 1996.....	21
Graf 4: Výsledky předčasných voleb 1998.....	23
Graf 5: Výsledky Krajských voleb z roku 2000.....	24
Graf 6: Výsledky Parlamentních voleb 2002.....	25
Graf 7: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu 2006.....	26
Graf 8: Výsledky parlamentních voleb 2010.....	27
Graf 9: Výsledky druhého kola prezidentských voleb.....	29

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Volby do Poslanecké sněmovny 18. Dubna 1920.....	I
Příloha B - Výsledky voleb do Ústavodárného národního shromáždění z 26. května 1946.....	II
Příloha C - Vítězné strany komunálních voleb 1994, podle okresů.....	III
Příloha D - Ústavní zákon 71/2012 Sb. o zavedení přímé volby prezidenta.....	IV
Příloha E - Přehled kandidátů v prvním kole voleb, jejich politická příslušnost a procentuální podpora hlasů.....	VIII

Příloha A - Volby do Poslanecké sněmovny 18. Dubna 1920

18. dubna 1920		
Politické strany	%	mandáty
Agrárníci	13,6	40
Čs. Národní demokracie	6,3	19
Čs. Strana lidová	7,5	21
Čs. Živnostensko-obchodnická strana	2	6
ČSNS	8,1	24
Hlinková slovenská lidová straba	3,8	12
Maďarská a německá sociálně demokratická strana	1,8	4
Maďarská křesťansko-sociální strana	2,2	5
Maďarsko rolnická strana	0,4	1
Německá demokratická svobodomyšlná strana	0,5	2
Německá křesťansko-sociální lidová strana	2,5	9
Německá nacionálněsocialistická strana dělnická	-	5
Německá nacionální strana	-	12
Německá sociálnědemokratická děl. Strana	11,1	31
Německá volební pospolitost	5,3	-
Německý svaz zemědělců	3,9	13
Sjednocené německé strany	2,1	-
Socialistická strana čs. Lidu pracujícího	0,9	3
Sociální demokracie	25,7	74
Ostatní strany	2,3	-

zdroj:⁴⁰

⁴⁰ <http://m.ceskenoviny.cz/archiv/zpravy/volby-1920-1935/14778>

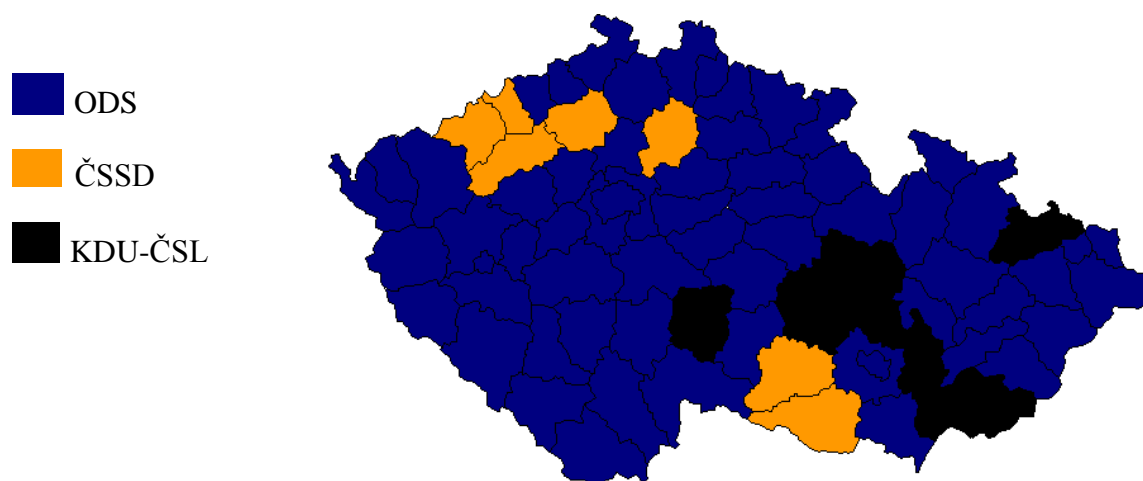
Příloha B - Výsledky voleb do Ústavodárneho národního shromáždění z 26. května 1946

Území	Název strany	Hlasů	Mandátů	
		%	počet	%
České země	Komunistická strana Československa	40,17	93	31
	Československá stranánárodně socialistická	23,66	55	18,33
	Československá strana lidová	20,24	46	15,33
	Československá sociální demokracie	15,58	37	12,33
	Prázdné lístky	0,35	-	-
	<i>Celkem</i>	100	231	77
Slovensko	Demokratická strana	62	43	14,33
	Komunistická strana Slovenska	30,37	21	7
	Strana slobody	3,37	3	1
	Strana práce	3,11	2	0,67
	Prázdné lístky	0,79	-	-
	<i>Celkem</i>	100	69	23

⁴¹
zdroj

⁴¹ Roman Chytílek, Jakub Šedo a kol., Volební systémy, Brno, 2004, ISBN: 80-210-35648-X, s 184

Příloha C - Vítězné strany komunálních voleb 1994, podle okresů

zdroj: ⁴²

⁴² Klíč, Zbyněk – Volební podpora českých politických stran od roku 1992, 2007

Příloha D - Ústavní zákon 71/2012 Sb. o zavedení přímé volby prezidenta

ze dne 8. února 2012, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. I

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 448/2001 Sb., ústavního zákona č. 515/2002 Sb. a ústavního zákona č. 319/2009 Sb., se mění takto:

1. V čl. 54 odstavec 2 zní:

„(2) Prezident republiky je volen v přímých volbách.“

2. Čl. 56 zní:

„Čl. 56

Volba prezidenta republiky se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.

Prezidentem republiky je zvolen kandidát, který obdržel nadpoloviční většinu platných hlasů oprávněných voličů. Není-li takový kandidát, koná se za čtrnáct dnů po začátku prvního kola volby druhé kolo volby, do kterého postupují dva nejúspěšnější kandidáti z prvního kola volby. Při rovnosti hlasů postupují do druhého kola volby všichni kandidáti, kteří v prvním kole volby získali nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů, a nejsou-li takoví kandidáti alespoň dva, postupují i kandidáti, kteří obdrželi druhý nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů.

Prezidentem republiky je zvolen kandidát, který obdržel ve druhém kole volby nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů. Je-li takových kandidátů více, prezident republiky není zvolen a do deseti dnů se vyhlásí nová volba prezidenta republiky.

Pokud kandidát, který postoupil do druhého kola volby, přestane být volitelný za prezidenta republiky před druhým kolem volby anebo se práva kandidovat vzdá, postupuje do druhého kola volby kandidát, který v prvním kole volby získal další nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů. Druhé kolo volby se koná i tehdy, účastní-li se ho pouze jeden kandidát.

Navrhovat kandidáta je oprávněn každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let, podpoří-li jeho návrh petice podepsaná nejméně 50 000 občany České republiky oprávněnými volit prezidenta republiky. Navrhovat kandidáta je oprávněno nejméně dvacet poslanců nebo nejméně deset senátorů.

Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let.

Volba prezidenta republiky se koná v posledních šedesáti dnech volebního období úřadujícího prezidenta republiky, nejpozději však třicet dnů před uplynutím volebního období úřadujícího prezidenta republiky. Uvolní-li se úřad prezidenta republiky, koná se volba prezidenta republiky do devadesáti dnů.

Volbu prezidenta republiky vyhlašuje předseda Senátu nejpozději devadesát dnů před jejím konáním. Uvolní-li se úřad prezidenta republiky, vyhlásí předseda Senátu volbu prezidenta republiky nejpozději do deseti dnů poté a zároveň nejpozději osmdesát dnů před jejím konáním.

Není-li funkce předsedy Senátu obsazena, vyhlašuje volbu prezidenta republiky předseda Poslanecké sněmovny.“.

3. Čl. 58 zní:

„Čl. 58

Další podmínky výkonu volebního práva při volbě prezidenta republiky, jakož i podrobnosti navrhování kandidátů na funkci prezidenta republiky, vyhlášení a provádění volby prezidenta republiky a vyhlášení jejího výsledku a soudní přezkum stanoví zákon.“.

4. V čl. 59 odst. 1 a v čl. 61

se slova: „Poslanecké sněmovny“ nahrazují slovem „Senátu“.

5. V čl. 62 písm. g)

se slova, nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo,“ zrušují.

6. V čl. 62

se na konci písmene k) čárka nahrazuje tečkou a písmeno l) se zrušuje.

7. V čl. 63 odst. 1

se za písmeno i) vkládá nové písmeno j), které zní:

„j) nařizuje, aby se trestní řízení nezačalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo.“

Dosavadní písmeno j) se označuje jako písmeno k).

8. V čl. 65 odstavec 1 zní:

„(1) Prezidenta republiky nelze po dobu výkonu jeho funkce zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přestupek nebo jiný správní delikt.“

9. V čl. 65 odstavec 2 zní:

„(2) Senát může se souhlasem Poslanecké sněmovny podat ústavní žalobu proti prezidentu republiky k Ústavnímu soudu, a to pro velezradu nebo pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku; velezradou se rozumí jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu. Ústavní soud může na základě ústavní žaloby Senátu rozhodnout o tom, že prezident republiky ztrácí prezidentský úřad a způsobilost jej znovu nabýt.“

10. V čl. 65 odstavec 3 zní:

„(3) K přijetí návrhu ústavní žaloby Senátem je třeba souhlasu třípětinové většiny přítomných senátorů. K přijetí souhlasu Poslanecké sněmovny s podáním ústavní žaloby je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců; nevysloví-li Poslanecká sněmovna souhlas do tří měsíců ode dne, kdy o něj Senát požádal, platí, že souhlas nebyl dán.“

11. V čl. 66

věť první se slova „čl. 63 odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f), h), i), j),“ nahrazují slovy „čl. 63 odst. 1 písm. a) až e) a h) až k) a“.

12. V čl. 66

věť druhé se slova „čl. 62 písm. a), b), c), d), e), k), l)“ nahrazují slovy „čl. 62 písm. a) až e) a k) a dále čl. 63 odst. 1 písm. f), jde-li o vyhlášení voleb do Senátu“ a na konci textu článku se doplňují slova, kterému též přísluší v době, kdy předseda vlády vykonává vymezené funkce prezidenta republiky, výkon funkce prezidenta republiky podle čl. 63 odst. 1 písm. f), jde-li o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny“.

13. V čl. 87 odst. 1

se na konci písmene k) čárka nahrazuje tečkou a písmena l) a m) se zrušují.

Čl. II

Účinnost

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem 1. října 2012, s výjimkou ustanovení čl. I bodů 8 až 10, která nabývají účinnosti dnem 8. března 2013.⁴³

Němcová

Klaus

Nečas v. r.

⁴³ http://www.volba-prezidenta.cz/zakon_o_prime_volbe_prezidenta_ceske_republiky/

Příloha E - Přehled kandidátů v prvním kole voleb, jejich politická příslušnost a procentuální podpora hlasů

Kandidát		Politická příslušnost	1. kolo	
číslo	příjmení, jméno, tituly		hlasy	%
1	Roithová Zuzana MUDr. MBA	KDU-ČSL	255 045	4,95
2	Fischer Jan Ing. CSc.	BEZPP	841 437	16,35
3	Bobošíková Jana Ing.	SBB	123 171	2,39
4	Fischerová Taťana	KH	166 211	3,23
5	Sobotka Přemysl MUDr.	ODS	126 846	2,46
6	Zeman Miloš Ing.	SPOZ	1 245 848	24,21
7	Franz Vladimír Prof. JUDr.	BEZPP	351 916	6,84
8	Dienstbier Jiří	ČSSD	829 297	16,12
9	Schwarzenberg Karel	TOP 09	1 204 195	23,40

zdroj:⁴⁴

⁴⁴ <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Markéta Jirouchová

Obor: Sociální a masová komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Proč chodí mladí lid v ČR volit a proč ne?

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 4

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů české literatury a pramenů: 9

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 15

Vedoucí práce: RNDr. Jaroslav Huk, CSc.